

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 13/2016 vp): Asia on saapunut sosiaali- ja terveysvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

- Toimenpideoite TPA 16/2016 vp Outi Mäkelä kok ym. Toimenpideoite vesirokkorokotteen ottamisesta osaksi kansallista rokotusohjelmaa

Lausunto

Asiasta on annettu seuraava lausunto:

- perustuslakivaliokunta PeVL 11/2016 vp

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- osastopäällikkö, ylijohtaja Veli-Mikko Niemi, sosiaali- ja terveysministeriö
- ylilääkäri Sari Ekholm, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitusneuvos Liisa Katajamäki, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jorma Kantola, sisäministeriö, maahanmuutto-osasto
- poliisitarkastaja Seppo Sivula, sisäministeriö, poliisiosasto
- ylitarkastaja Aino Salmi, sisäministeriö, rajavartio-osasto
- aluehallintoylilääkäri Mikko Valkonen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- johtaja Jyrki Hakola, Huoltovarmuuskeskus
- infektioylilääkäri Pekka Suomalainen, Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus
- lakimies Pirkko Sihvonon, Kansaneläkelaitos
- ylilääkäri Pekka Eränkö, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea
- ylilääkäri Maarit Sandelin, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
- pääjohtaja Juhani Eskola, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- johtaja Mika Salminen, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
- osastonylilääkäri Matti Ristola, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

- osastonylilääkäri, professori Harri Saxen, Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri
- kaupunginepidemiologi Hannele Kotilainen, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto
- ylilääkäri Markku Broas, Lapin sairaanhoitopiiri
- osastonylilääkäri Hannu Syrjä, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
- hallintoylilääkäri Päivi Koivuranta-Vaara, Suomen Kuntaliitto
- lääkäri Ville Holmberg, Global Clinic
- ylilääkäri Jaana Föhr, Helsingin Diakonissalaitos
- toiminnanjohtaja Sini Pasanen, Positiiviset ry, HivFinland
- varapuheenjohtaja Asko Järvinen, Suomen Infektiolääkärit ry
- terveyspolitiikan asiantuntija Lauri Vuorenkoski, Suomen Lääkäriliitto ry
- puheenjohtaja Leila Lehtomäki, Suomen Terveystieteiden Seuran STHL ry
- työympäristöasiantuntija Anna Kukka, Tehy ry
- arkkiaatri Risto Pelkonen
- emeritusprofessori Petri Ruutu
- hallintoylilääkäri Maria Virkki

Valiokunta on saanut kirjalliset lausunnot:

- oikeusministeriö
- Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri
- Akava ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen Yrittäjät ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan vuonna 1986 annetun ja sen jälkeen monilta kohdiltaan muutetun tartuntatautilain korvaamista uudella samannimisellä lailla.

Lain tavoite olisi tartuntatautiin ja niiden leviämisen ehkäisy. Siinä säädettäisiin siten ehkäisevistä toimista ja palveluista. Tautien hoidosta ei säädettäisi lukuun ottamatta hoidon osana tarvittavia toimia taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Torjuntatyö toteutettaisiin osana sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja sen järjestämistä ja toteuttamista sääntelevän lainsäädännön mukaisesti. Lähtökohtana olisi myös tartuntatautiin torjunnan kansainvälisen ja Euroopan unionin yhteistyön vahvistuminen.

Kunnan ja valtion viranomaisten nykyinen työnjako säilytettäisiin. Kunnalla olisi edelleen vastuu oman alueensa tartuntatautiin torjunnasta. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tehtävänä olisi tukea kuntaa asiantuntemuksellaan tautien diagnostiikassa ja epidemioiden selvittämisessä. Tartuntataudeista vastaavan lääkärin roolia kunnassa ehdotetaan vahvistettavaksi, ja kunnan tartuntataudeista vastaavassa toimielimessä päätettävät henkilöä koskevat asiat siirtyisivät pääosin vir-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

kasuhteisen kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin päätettäväksi. Myös aluehallintoviraston ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tulisi nimetä tartuntataudeista vastaava lääkäri. Ammatillisen vastuun keskittämisen nimetylle henkilölle on tarkoitus johtaa perinpohjaisempaan paneutumiseen tehtävään. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos säilyisi torjuntatyön valtakunnallisena asiantuntijalaitoksena.

Tartuntatautiin torjunnan haasteita ovat hoitoon liittyvät infektiot ja lääkkeille erittäin vastustuskykyiset mikrobit. Niiden torjumiseksi annettaisiin velvoitteita kaikille terveydenhuollon toimintayksiköille ja myös sosiaalihuollon toimintayksiköille. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä olisi alueellaan tätä työtä ohjaava rooli ja siihen liittyen velvoite pitää erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteriä.

Torjuntatyölle välttämättömistä viranomaisten tiedon saannista säänneltäisiin nykyistä tarkemmin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymille ehdotetaan oikeutta perustaa tapauskohtaisia rekistereitä epidemian selvittämisen ja tartunnan jäljityksen toteuttamiseksi. Rokotusten haittavaikutusten seuranta siirrettäisiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle muun lääkkeiden turvallisuuden liittyvän seurannan yhteyteen.

Henkilöiden tahdosta riippumattomista toimista päättämistä täsmennettäisiin. Ne olisivat edelleen toissijaisia henkilön kanssa yhteisymmärryksessä toteutettaviin toimiin nähden. Henkilöiden asemaa pyrittäisiin parantamaan myös säätämällä karanteeniin ja eristykseen määrätyn oikeuksista nykyistä tarkemmin.

Lakiin sisältyisi velvoite varautua poikkeukselliseen epidemiaan hallinnon kaikilla tasoilla. Tilanteen johto olisi määrätty sosiaali- ja terveysministeriölle. Joustavan ja nopean toiminnan saavuttamiseksi annettaisiin mahdollisuus valtioneuvoston asetuksella antaa rokotustehtäviä myös terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköille sekä työterveyshuollolle oikeus rokottamiseen. Asetuksella voitaisiin myös säätää poikkeuksia lääkkeistä sekä terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskeviin säännöksiin.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että tartuntataudin leviämisen estämiseksi ansiotyöstään poissa olemaan, eristettäväksi tai karanteeniin määrätyn henkilön ansionmenetyksen korvaamista koskevia säännöksiä selkeytettäisiin. Tartuntatautilaissa säädettäisiin oikeudesta tartuntatautipäivärahan ja sairausvakuutuslaissa päivärahan määräytymisestä ja maksamisesta. Voimassa olevasta laista poiketen ansionmenetyksen korvaamiseksi maksettaisiin vain yhtä etuutta, tartuntatautipäivärahaa, joka kattaisi nykyisen päivärahan ja ansionmenetykskorvauksen.

Rikoslakia muutettaisiin siten, että siinä määriteltäisiin nykyistä tarkemmin tartuntatautilain säännökset, joiden rikkomisesta voitaisiin rangaista terveydensuojelurikkomuksena.

Lisäksi eräisiin muihin lakeihin ehdotetaan tehtäväksi tekniset muutokset siten, että niissä viitataan ehdotettuun tartuntatautilakiin voimassa olevan lain sijasta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2016.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Eduskunta-aloite

TPA 16/2016 vp. Toimenpideoitteessa ehdotetaan, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vesirok-
korokotteen ottamiseksi osaksi kansallista rokotusohjelmaa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Uudistuksen tavoitteena on lain selkeyttäminen kokonaisuudistuksella, jolla vastataan tartunta-
tautien torjunnan muuttuviin haasteisiin. Tartuntatautilainsäädännössä luodaan säädöstasolla
asianmukaiset mahdollisuudet sekä normaalitilanteessa tapahtuvalle tartuntatautien torjuntatyöl-
le että pandemioiden tai muiden poikkeuksellisten epidemioiden hoitamiseksi. Terveystieteiden
häiriötilanteessa on erityisen tärkeää, että johtamisvastuu ja eri toimijoiden tehtävät ja toimival-
tuudet on tarkoin säädetty. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lakia väestön terveyden suojele-
misen kannalta erittäin tärkeänä ja puoltaa sen hyväksymistä lähinnä perustuslakivaliokunnan
lausunnosta johtuvien muutoksien.

Tartuntatautilaki sisältää voimassa olevan lain tavoin useita säännöksiä viranomaisten toimival-
lasta puuttua yksilön perusoikeuksiin ja välttämättömistä rajoitustoimenpiteistä. Yksilön oikeu-
det on tällaisessa lainsäädännössä ja käytännön toiminnassa otettava huomioon muun muassa si-
ten, että välttämättömät toimet toteutetaan mahdollisimman usein yhteisymmärryksessä toimen-
piteiden kohteeksi joutuvan ja niistä päättävän kesken ja että henkilön tahdon vastaisesti tehtävät
toimet rajoitetaan mahdollisimman vähäisiin. Tartuntatautilaki mahdollistaa kuitenkin pitkälle me-
neviä perusoikeusrajoituksia muun muassa henkilön määräämisessä karanteeniin tai eristettäväk-
si. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt ehdotettuja säännöksiä lain säätämisympäristön kannal-
ta ongelmallisina lukuun ottamatta muun kuin virkalääkärin päätösvaltaa kiireellisten rajoitetoim-
enpiteiden käyttämisessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa ehdotetun 70 §:n rajaamista
perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

Kokonaisuudistuksessa selkeytetään muun muassa hoitoon liittyvien infektioiden seuranta ja
torjuntaa, rokotusten tehon ja haittavaikutusten seuranta, mikrobilääkeresistenssin seuranta ja
epidemioiden selvittämisessä käytettäviä tietolähteitä. Erityisen merkittävänä voidaan pitää huol-
lestuttavasti lisääntyvän mikrobilääkeresistenssin samoin kuin hoitoon liittyvien infektioiden tor-
juntaa. Uudistuksella on merkitystä myös alueellisesti vertailukelpoisen terveydenhuollon toi-
minnan laatua kuvaavan tiedon saatavuuden kannalta. Valiokunta pitää tärkeänä sähköisen rekis-
teritiedon keräämiseen ja hyödyntämiseen liittyvien odotettujen uudistusten voimaantuloa. Va-
liokunta korostaa myös eri toimijoiden yhteistyötä ja sen edellyttämää tarkoituksenmukaista ja
toimivaa tiedonkulkua.

Uudistuksessa ehdotetaan kevennyksiä hallinnollisiin menettelyihin muun muassa siten, että
eräistä lyhytkestoisista toimenpiteistä päättäminen siirretään kunnan monijäseniseltä toimieli-
meltä tartuntataudeista vastaavan lääkärin tehtäväksi. Myös korvausjärjestelmään ehdotettu muu-
tos aiemmat etuudet kattavasta tartuntatautipäivärahasta yksinkertaistaa hallinnollista menette-
lyä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Ehdotetun tartuntatautilain 48 §:n mukaan työskentelyyn sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden asiakas- tai potilastiloissa, joissa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita tai potilaita, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, jolla on puutteellinen rokotussuoja. Säännöksen tavoitteena on suojata asiakkaiden ja potilaiden henkeä ja terveyttä, ja sen ehdotettu soveltamisala on lähtökohtaisesti varsin laaja. Toimintayksiköiden tartuntatautiriski arvioidaan lääketieteellisesti ja toimipaikkakohtaisesti. Säännös velvoittaa työnantajaa, mutta henkilökuntaa ei pakoteta ottamaan rokotusta. Valiokunta pitää perusteltuna, että sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöiden rokotussuoja on riittävän kattava säännöksessä tarkoitettujen potilaiden ja asiakkaiden hoidossa. Uuden säännöksen soveltaminen edellyttää kuitenkin laajaa tiedottamista ja ohjausta, minkä vuoksi valiokunta ehdottaa säännöksen soveltamista vasta vuoden kuluttua lain voimaantulosta (93 §).

Valiokuntakäsittelyn yhteydessä on esitetty huoli siitä, että tartuntatautilain perusteella hakeuduttaisiin ulkomailta Suomeen mahdollisesti pitkäaikaisiin ja kalliisiin hoitoihin tai että tartuntatautien hoidosta muodostuisi maahanmuuton vetovoimatekijä. Valiokunta ei pidä tällaista kehitystä todennäköisenä, mutta katsoo, että asiaa on perusteltua seurata. Valiokunta ehdottaa asiasta kahta lausumaa. (*Valiokunnan lausumaehdotukset*).

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. laki

5 §. Asetuksenantovaltuus. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 5 §:n asetuksenantovaltuuden muutettavaksi koskemaan tarkempien säännösten antamista. Lisäksi asetuksella voidaan säätää tarkemmin siitä, mitkä säännöllistä seuranta edellyttävistä tartuntataudeista kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

8 §. Torjuntatyö aluetasolla. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 1 ja 2 momentti ehdotetaan täsmennettäväksi esityksen perustelujen mukaisesti. Aluehallintoviraston ja sairaanhoitopiirien toimivaltuuksia täsmennetään siten, että 1 momentista poistetaan aluehallintoviraston tehtävä tartuntatautien torjunnan hallinnollisesta ohjauksesta. Pykälän 2 momentissa täsmennetään sairaanhoitopiirin tehtävä kuntien ja toimintayksiköiden ohjauksessa ja tukemisessa koskemaan lääketieteellistä asiantuntemusta.

9 §. Torjuntatyö kunnassa. Perustuslakivaliokunta katsoi lausunnossaan (s. 7), että 9 §:n sääntelyä on kunnallisen itsehallinnon johdosta syytä täsmentää määrittelemällä tarkemmin, mitä väestöllä tarkoitetaan säännöksessä suhteessa kunnan jäseniin, mikäli säännöksestä aiheutuu kunnille uusia tehtäviä.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan laki ei tuo valtiolle tai kunnille uusia velvoitteita voimassa olevaan lakiin verrattuna ja valtion ja kuntien tehtäväjako pysyy entisenä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa 1 momentin muuttamista siten, että sen alkuosa vastaa voimassa olevan tartuntatautilain 7 §:ää ja loppuosa voimassa olevan tartuntatautilain 3 §:n 1 momenttia. Sana-muoto selkeyttää esityksessä todettua tarkoitusta lain soveltamisalan ja kohderyhmän säilymis-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

tä voimassa olevan lain mukaisena. Vanhentunut termi sairaalainfektio korvataan nykyisin käytettävällä ilmaisulla hoitoon liittyvä infektio.

Valiokunta ehdottaa lisäksi 13 §:n asetuksenantovaltuuden siirtämistä täsmennettynä 9 §:n 2 momentiksi.

10 §. Tartuntatautien torjunta puolustusvoimissa, Rajavartiolaitoksessa ja eräissä valtion laitoksissa. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella viranomaisten toimivaltuuksia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että 1 momentissa mainitaan muiden vastaavien valtion laitosten sijasta poliisi sen huostassa olevien osalta. Lisäksi 1 momentin loppuun ehdotetaan lisättäväksi, että siinä mainitut tahot voivat tehdä pykälässä tarkoitettut viranomaispäätökset silloin, kun henkilö ei ole lomalla tai hoidettavana muussa terveydenhuollon toimintayksikössä.

12 §. Torjuntatyön valvonta. Valiokunta ehdottaa, että 5 momentin säädösviittauksissa otetaan huomioon puolustusvoimien terveydenhuollon ja vankiterveydenhuollon valvonnan uudet säännökset.

13 §. Asetuksenantovaltuus. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti kuntien tehtäviä koskeva asetuksenantovaltuus ehdotetaan siirrettäväksi 9 §:ään. Lisäksi ehdotetaan, että 13 §:ään lisätään viittaukset pykäliin, joissa säädetään sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja aluehallintoviraston tehtävistä sekä tartuntatautien neuvottelukunnasta.

18 §. Laboratoriotutkimukset ja toimilupa. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ehdotetaan luvan peruuttamisen edellytykset sidottaviksi olennaisiin muutoksiin myöntämisedellytyksissä sekä siihen, että ilmenneitä puutteita myöntämisedellytyksissä ei aluehallintoviraston määräyksestä huolimatta ole korjattu.

47 §. Pakollinen rokotus. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella säännös ehdotetaan muutettavaksi perussäännökseksi mahdollisuudesta järjestää pakollinen rokotus säännöksessä mainittujen edellytysten vallitessa. Päätöksenteko pakollisen rokotuksen järjestämisestä osoitetaan valtioneuvoston asetuksella tehtäväksi. Lisäksi säännökseen ehdotetaan lisättäväksi mahdollisuus rajoittaa pakollinen rokotus tiettyyn väestön osaan, ryhmään tai ikäluokkaan. Säännös ehdotetaan täydennettäväksi maininnalla kuntien velvollisuudesta pakollisten rokotusten järjestämiseen.

50 §. Rokotehankinnat. Valiokunta ehdottaa 1 momentin säännösviittauksen korjaamista, koska tarkoitus on, että myös 46 §:n mukaiset puolustusvoimien rokotehankinnat kuuluvat nykyisen käytännön mukaisesti 50 §:n soveltamisalaan.

58 §. Laajaan tartunnanvaaraan liittyvät toimenpiteet. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 1 momentti ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että säännös koskee siinä mainittujen tilojen sulkemista ja tilaisuuksien kieltämistä. Maininta kulkuneuvoista ehdotetaan poistettavaksi säännöksestä, koska niihin voidaan kohdistaa tarvittavat toimenpiteet lain 59 ja 60 §:n nojalla.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella 1 ja 2 momenttiin ehdotetaan toimenpiteiden edellytykseksi säädettävän, että ne ovat välttämättömiä tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

70 §. Kiireellinen päätös rajoitetoimenpiteestä. Perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella ehdotetaan täsmennettäväksi edellytyksiä, joiden perusteella muu kuin virkalääkäri voi tehdä rajoitetoimenpiteestä ensi vaiheen päätöksen. Toimenpiteen tulee ehdotuksen mukaan olla välttämätön tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja toimenpiteen edellytysten on oltava olemassa päätöksentekohetkellä. Valiokunta ehdottaa toimenpiteen keston lyhentämistä viidestä päivästä kolmeen päivään. Päätös on saatettava niin pian kuin olosuhteet sallivat kunnan tai sairaanhoitopiiriin kuntayhtymän virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin vahvistettavaksi.

79 §. Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan selvyden vuoksi mainittavan, että säännös koskee yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin vuoksi tehtyjä toimenpiteitä. Hallituksen esityksessä pykälän perusteluissa on viitattu terveydenhuoltolain 50 §:n mukaisesti annettavien välttämättömien terveyspalvelujen arvioimiseen. Valiokunta toteaa, että perusteluissa on virheellisesti viitattu välttämättömiin terveyspalveluihin. Valiokunta katsoo, että perusteluissa olisi tullut käyttää termiä kiireellinen hoito, josta terveydenhuoltolain 50 §:ssä säädetään.

93 §. Voimaantulo. Valiokunta ehdottaa työntekijöiden ja opiskelijoiden rokotussuojaa koskevan 48 §:n voimaantuloa pidennettäväksi kuudesta kuukaudesta yhteen vuoteen lain voimaantulosta, jotta työntekijöillä ja opiskelijoilla olisi riittävästi aikaa täydentää rokotussuojaansa. Näin myös alalle opiskelemaan hakemista aikovat saavat ajoissa tiedon siitä, että tietyissä tehtävissä edellytetään rokotussuojaa.

9. laki

Valiokunta ehdottaa tuomioistuinmaksulain johtolauseen kirjoitusvirheen korjaamista.

Eduskunta-aloite

Koska vuoden 2017 talousarvioesityksessä vesirokkorokote ehdotetaan sisällytettäväksi kansalliseen rokotusohjelmaan, valiokunta ehdottaa toimenpidealoitteen hylkäämistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 13/2016 vp sisältyvät 2.—8. ja 10—18. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 13/2016 vp sisältyvät 1. ja 9. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hylkää toimenpidealoitteen TPA 16/2016 vp.

Eduskunta hyväksyy kaksi lausumaa. (Valiokunnan lausumaehdotukset)

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Tartuntatautilaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tarkoitus

Lain tarkoituksena on ehkäistä tartuntatauteja ja niiden leviämistä sekä niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja.

2 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan tartuntatautien torjuntatyön järjestämiseen ja toteuttamiseen sekä sen suunnitteluun, ohjaukseen, seurantaan ja valvontaan.

Mitä tässä laissa säädetään työntekijästä, sovelletaan myös virkamieheen, virkasuhteessa olevaan ja näihin verrattavassa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa olevaan henkilöön sekä työnhakijaan.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *tartuntataudilla* sellaista sairautta tai tartuntaa, jonka aiheuttavat elimistössä lisääntyvät mikrobit tai niiden osat taikka loiset; tartuntatautina pidetään myös mikrobin myrkyä aiheuttamaa tilaa; prionin aiheuttama tauti rinnastetaan tartuntatautiin; parantuneesta infektiosta elimistöön jääneitä löydöksiä ei pidetä tartuntatautina;

2) *hoitoon liittyvällä infektiolla* sosiaali- ja terveydenhuollossa toteutetun tutkimuksen tai annetun hoidon aikana syntynyttä tai alkunsa saanutta tartuntatautia;

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

3) *lääkkeille erittäin vastustuskykyisillä mikrobeilla* sellaisia mikrobeja ja mikrobikantoja, joiden aiheuttamien infektioiden hoitoon on rajallisesti tai ei lainkaan käyttökelpoisia, tehokkaita mikrobilääkkeitä;

4) *karanteenilla* taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön erottamista muista kotiinsa tai muuhun määrättyyn paikkaan taikka tartuttavaksi todetun tai epäillyn matkatavaran, konttien tai muiden tavaroiden siirtämisen rajoittamista tai erottamista muista tavaroista tartunnan leviämisen estämiseksi;

5) *eristämisellä* sairastuneen tai perustellusti sairastuneeksi epäillyn henkilön hoitamista terveydenhuollon toimintayksikössä muista siten erillään, että tartunnan leviäminen estyy;

6) *epidemiolla* tartuntatauditapausten lukumäärän lisääntymistä odotettua enemmän jonakin ajanjaksona tietyssä väestössä tai tietyllä alueella;

7) *poikkeuksellisella epidemiolla* Maaailman terveysjärjestön julistamaa pandemiaa sekä muuta tartuntatautiepidemiaa, joka aiheuttaa merkittävän uhan kansanterveydelle ja terveydenhuollon palvelujen riittävyydelle;

8) *zoonoosilla* eläinten ja ihmisten välillä tarttuvaa tautia;

9) *laboratoriolla* julkista tai yksityistä toimintayksikköä, joka tekee tartuntatautien toteamiseksi tai torjumiseksi tarvittavia mikrobiologisia tai muita laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä terveydenhuollon potilaiden tai sosiaalihuollon asiakkaiden terveydentilan tai hoidon tarpeen arvioimiseksi;

10) *asiakas- ja potilastilalla* asiakas- ja potilashuoneita, sairaankuljetuksessa käytettäviä kulkuneuvoja sekä näihin verrattavia tiloja, joissa on mahdollisuus tartunnalle tai sen leviämiselle asiakkaisiin tai potilaisiin.

4 §

Tartuntatautien luokittelu

Tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin ja valvottaviin tartuntatauteihin sekä muihin tartuntatauteihin, joista osa edellyttää säännöllistä seurantaa väestölle aiheuttamansa tautitaakan tai epidemiavaaran vuoksi.

Tartuntatauti on yleisvaarallinen, jos:

- 1) taudin tarttuvuus on suuri;
- 2) tauti on vaarallinen; ja
- 3) taudin leviäminen voidaan estää tautiin sairastuneeseen, taudinaiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi perustellusti epäiltyyn henkilöön kohdistettavilla toimenpiteillä.

Tartuntatauti on valvottava, jos:

- 1) taudin esiintymisen seuranta edellyttää lääkärin antamia tietoja tai erikseen kerättäviä lisätietoja;
- 2) taudin leviämisen ehkäiseminen edellyttää erityisiä toimia taudin toteamiseksi tehtävän tutkimuksen ja taudin hoidon toteutumisen varmistamiseksi; tai
- 3) kyseessä on kansallisella rokotusohjelmalla ehkäistävä tauti.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

5 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä siitä, mitkä taudit ovat yleisvaarallisia ja mitkä valvottavia tartuntatauteja. Lisäksi valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin, mitkä 4 §:n 1 momentissa tarkoitetuista muista tartuntataudeista, jotka edellyttävät säännöllistä seurantaa väestölle aiheuttamansa tautitaakan tai epidemiavaaran vuoksi, kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

2 luku

Torjuntatyön järjestäminen ja viranomaiset

6 §

Viranomaisten yleiset velvollisuudet

Tässä laissa tarkoitettujen valtion viranomaisten ja asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien on järjestelmällisesti torjuttava tartuntatauteja sekä varauduttava terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Niiden on ryhdyttävä välittömiin toimiin saatuaan tiedon torjuntatoimia edellyttävän tartuntataudin esiintymisestä tai sellaisen vaarasta toimialueellaan.

7 §

Valtakunnallinen torjuntatyö

Tartuntatautien torjunnan yleinen suunnittelu, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Ministeriö vastaa valtakunnallisesta terveydenhuollon häiriötilanteisiin tai niiden uhkaan varautumisesta ja näiden tilanteiden johtamisesta.

Tartuntatautien torjunnan kansallisena asiantuntijalaitoksena toimii Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, joka tukee asiantuntemuksellaan sosiaali- ja terveysministeriötä ja aluehallintovirastoa, ylläpitää tartuntatautien torjuntaa palvelevia valtakunnallisia epidemiologisia seurantajärjestelmiä sekä ohjaa ja tukee tartuntatautien torjuntatyötä kunnissa, sairaanhoitopiirien kuntayhtymissä ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Laitos tutkii tartuntatauteja, seuraa ja selvittää tartuntatautien ilmaantumista ja esiintymistä, kehittää niiden diagnostiikkaa, seurantaa ja torjuntaa, sekä tiedottaa niistä ja antaa väestölle ohjeita tartunnan välttämiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi. Laitos huolehtii osaltaan rokotehuollosta, rokotteiden vaikutusten seuraamisesta sekä rokotteiden ja rokotusten haittavaikutusten selvittämisestä. Laitos toimii Euroopan unionin tartuntatautien epidemiologisesta seurannasta ja tartuntatautien ilmoittamisesta vastaavana toimivaltaisena viranomaisena.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

8 §

Torjuntatyö aluetasolla

Aluehallintovirasto ohjaa hallinnollisesti, sovittaa yhteen ja valvoo tartuntatautien torjuntaa alueellaan ja vastaa yhdessä sairaanhoitopiirien kuntayhtymien kanssa alueellisesta varautumisesta terveydenhuollon häiriötilanteisiin. Aluehallintovirasto valvoo, että sairaanhoitopiirien kuntayhtymät ovat varautuneet alueellisesti terveydenhuollon häiriötilanteita varten. Aluehallintovirasto valvoo torjuntatyön säännösten mukaista toteuttamista sekä kansallisten suunnitelmien ja sosiaali- ja terveysministeriön päätösten toimeenpanoa. Aluehallintovirastossa on oltava virastoon virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ohjaa ja tukee kuntia ja sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköitä lääketieteellisellä asiantuntemuksellaan tartuntatautien torjunnassa, kehittää alueellisesti tartuntatautien diagnostiikkaa ja hoitoa sekä selvittää epidemioita yhdessä kuntien kanssa. Sairaanhoitopiiri varautuu poikkeuksellisten epidemioiden torjuntaan ja hoitoon sekä huolehtii hoitoon liittyvien infektioiden torjunnan kehittämisestä alueensa sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköissä. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymässä on oltava kuntayhtymään virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri.

Aluehallintoviraston ja sen toimialueen sairaanhoitopiirien kuntayhtymien on tehtävä yhteistyötä tartuntatautien torjunnassa. Aluehallintovirasto tekee tässä laissa säädetyt hallinnolliset päätökset käyttäen hyväksi sairaanhoitopiirin kuntayhtymän, erityisvastuualueen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta. Tartuntatautien torjunnan alueellinen varautuminen ja valmiussuunnittelu toteutetaan siten kuin terveydenhuoltolain (1326/2010) 38 §:ssä säädetään ottaen huomioon myös työterveyshuollon ja yksityisen terveydenhuollon toiminta.

9 §

Torjuntatyö kunnassa

Kunnan velvollisuutena on järjestää alueellaan tässä laissa tarkoitettu tartuntatautien vastustamistyö osana kansanterveystyötä siten kuin kansanterveyslaissa (66/1972), terveydenhuoltolaissa (1326/2010) ja tässä laissa säädetään. Kunnassa on oltava kuntaan virkasuhteessa oleva tartuntataudeista vastaava lääkäri. Terveyskeskuksen tartuntataudeista vastaavan lääkärin on otettava selvää epäillyn tai todetun tartuntataudin laadusta ja sen levinneisyydestä sekä ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi. Tartuntatautien vastustamistyöhön kuuluu tässä laissa tartuntatautien ehkäisy, varhaistoteaminen ja seuranta, epidemian selvittämiseksi tai torjumiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn tutkimus, hoito ja lääkinnällinen kuntoutus sekä hoitoon liittyvien infektioiden torjunta.

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin kunnan järjestämistä ehkäisevistä palveluista tartuntatautien leviämisen ehkäisemiseksi. (Uusi)

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

10 §

Tartuntatautiin torjunta puolustusvoimissa, Rajavartiolaitoksessa ja eräissä valtion laitoksissa

Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Vankiterveydenhuollon yksikkö, valtion mielisairaalat ja valtion koulukodit ja poliisi sen huostassa olevien osalta vastaavat tartuntatautiin torjuntatyöstä osana järjestämisvastuuseensa kuuluvaa terveydenhuoltoa siten, että toiminta täyttää tässä laissa asetetut velvoitteet. Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Vankiterveydenhuollon yksikkö ja valtion mielisairaalat voivat tehdä terveydenhuoltonsa piiriin kuuluville henkilöille tässä laissa kunnan tehtäviksi säädettyjä henkilöä koskevat viranomaispäätökset silloin, kun henkilö ei ole lomalla tai hoidettavana muussa terveydenhuollon toimintayksikössä.

Tartuntatautiin torjuntatyön järjestämisessä 1 momentissa tarkoitettujen viranomaisten ja toimintayksiköiden on oltava yhteistyössä alueen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan kanssa, ja niiden on varauduttava poikkeuksellisiin epidemioihin ottaen huomioon sosiaali- ja terveysministeriön johdolla tapahtuvan varautumisen.

11 §

Tartuntatautiin neuvottelukunta

Tartuntatautiin torjunnan asiantuntijaelimenä toimii sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä tartuntatautiin neuvottelukunta.

12 §

Torjuntatyön valvonta

Tartuntatautiin torjuntatyön lainmukaisuuden valvonta ja siihen liittyvä ohjaus kuuluu aluehallintovirastolle toimialueellaan.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ohjaa aluehallintovirastojen toimintaa valvonnan ja siihen liittyvän ohjauksen toimeenpanossa, yhteensovittamisessa ja yhdenmukaistamisessa.

Lisäksi lupa- ja valvontavirasto valvoo tartuntatautiin torjuntatyön lainmukaisuutta ja antaa siihen liittyvää ohjausta erityisesti silloin, kun kysymyksessä ovat:

- 1) periaatteellisesti tärkeät tai laajakantoiset asiat;
- 2) usean aluehallintoviraston toimialuetta tai koko maata koskevat asiat;
- 3) asiat, jotka liittyvät olennaisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastossa käsiteltävään muuhun sosiaalihuoltoon tai terveydenhuoltoon taikka terveydenhuollon ammattihenkilöä koskevaan valvonta-asiaan;
- 4) asiat, joita aluehallintovirasto on esteellinen käsittelemään.

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaan liittyvien tarkastusten tekemisestä, valvonnallisista seuraamuksista ja valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään kansanterveyslain (66/1972) 42—44 §:ssä, erikoissairaanhoidon lain (1062/1989) 51—53 ja 58 §:ssä, mielenterveyslain (1116/1990) 33 a—33 c §:ssä, sosiaalihuoltolain (710/1982) 55—57 §:ssä ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain (519/1977) 75—77 §:ssä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Yksityisten terveydenhuollon palvelujen antajien valvontaan liittyvistä tarkastuksista, valvonnallisista seuraamuksista ja valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 16, 17, 20 ja 22 a §:ssä. Yksityisten sosiaalihuollon palvelujen antajien valvontaan liittyvistä tarkastuksista, valvonnallisista seuraamuksista ja valvontaviranomaisten tiedonsaantioikeudesta säädetään yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain (922/2011) 17—22 ja 39 §:ssä. Valtion järjestämän terveydenhuollon valvontaan liittyvien tarkastusten tekemisestä, valvonnallisista seuraamuksista ja valvontaviranomaisen tiedonsaantioikeudesta säädetään mielenterveyslain 33 a—33 c §:ssä, terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetun lain (322/1987) 10 b—10 d ja 10 f:ssä ja Vankiterveydenhuollon yksiköistä annetun lain (1635/2015) 11—13 §:ssä.

13 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 6 ja 7 §:ssä tarkoitetuista sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sekä 6 ja 8 §:ssä tarkoitetuista aluehallintoviraston tehtävistä sekä 11 §:ssä tarkoitettua tartuntatautiin neuvottelukunnan kokoonpanosta, asettamisesta ja tehtävistä.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston ja aluehallintovirastojen tarkemmasta työjaosta ohjauksessa ja valvonnassa säädetään tarvittaessa valtioneuvoston asetuksella.

3 luku

Sairastuneiden ja sairastuneeksi perustellusti epäiltyjen tunnistaminen ja tartunnan jäljitys

14 §

Vapaaehtoiset terveystarkastukset ja rokotukset

Kunnan on järjestettävä yleisiä rokotuksia ja terveystarkastuksia tartuntatautiin ehkäisemiseksi. Rokotukseen tai terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

15 §

Kohdennetut terveystarkastukset

Aluehallintovirasto voi määrätä järjestettäväksi toimialueensa jollakin paikkakunnalla tai tietyssä työpaikassa, laitoksessa, kulkuneuvossa tai vastaavassa paikassa oleskeleville terveystarkastuksen, jos tarkastus on yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi tarpeen. Terveystarkastukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Terveystarkastuksen suorittaa lääkäri tai asianmukaisen koulutuksen saanut muu terveydenhuollon ammattihenkilö lääkärin valvonnassa. Tarkastuksen osana voidaan ottaa välttämättömiä näytteitä ja tehdä muu tutkimus, josta ei aiheudu merkittävää haittaa tutkittavalle.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Työntekijällä on oikeus käydä 1 momentissa tarkoitettussa terveystarkastuksessa tai tutkimuksessa työaikana, jollei se ole vaikeudetta mahdollista muuna aikana. Se aika, joka työntekijän päivittäisestä säännöllisestä työajasta käytetään mainittuun tarkoitukseen, luetaan työssäoloajaksi.

16 §

Pakollinen terveystarkastus

Aluehallintovirasto voi päättää, että 14 ja 15 §:n mukaiseen terveystarkastukseen osallistuminen on pakollista, jos se on yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätöntä.

17 §

Hoitoon liittyvien infektioiden torjunta

Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikön on torjuttava suunnitelmallisesti hoitoon liittyviä infektioita. Toimet on sovitettava yhteen terveydenhuoltolain (1326/2010) 8 §:ssä säädettyjen potilasturvallisuutta edistävien toimien kanssa.

Toimintayksikön johtajan on seurattava tartuntatauti- ja lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin esiintymistä ja huolehdittava tartunnan torjunnasta. Toimintayksikön on huolehdittava potilaiden, asiakkaiden ja henkilökunnan tarkoituksenmukaisesta suojauksesta ja sijoittamisesta sekä mikrobilääkkeiden asianmukaisesta käytöstä.

Toimintayksikön johtajan on käytettävä apunaan tartuntatauti- ja torjuntaan perehtyneitä terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja sovitettava toimintansa yhteen kunnan tai kuntayhtymän toteuttamien toimien sekä valtakunnallisten hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaohjelmien kanssa.

18 §

Laboratoriotutkimukset ja toimilupa

Tartuntatauti- ja torjuntaa varten tarvittavia laboratoriotutkimuksia ja -tehtäviä suoritetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa ja tähän tarkoitukseen toimiluvan saaneissa laboratorioissa sekä niiden valvomissa toimintayksiköissä. Jos toimiluvallinen laboratorio teettää laboratoriotutkimuksia alihankintana muussa laboratorioissa taikka valvoo tutkimusten suorittamista toimintayksikössä, laboratorion on varmistettava, että alihankintalaboratorio tai toimintayksikkö täyttää jäljempänä 3 momentissa laboratoriolle asetetut vaatimukset.

Aluehallintovirasto myöntää toimiluvat laboratorioille. Aluehallintoviraston on pyydettävä Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta lausunto ennen toimiluvan myöntämistä laboratoriolle. Toimilupaan voidaan liittää välttämättömiä ehtoja palvelujen määrästä, henkilöstöstä, tiloista, laitteista ja tarvikkeista sekä toimintatavoista.

Edellytyksenä toimiluvan myöntämiselle on, että laboratoriolle on asianmukaiset tilat ja laitteet sekä toiminnan edellyttämä ammattitaitoinen henkilökunta, ja että laboratorion laadunvarmistus sekä sen käyttämien alihankintalaboratorioiden ja sen valvomien toimintayksiköiden valvonta on järjestetty asianmukaisella tavalla.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Aluehallintovirasto valvoo laboratorioita käyttäen hyväksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntemusta. Jos toimiluvan myöntämisen jälkeen ilmenee, ettei laboratorio, sen alihankintalaboratorio tai sen valvoma toimintayksikkö täytä **olennaisia** luvan myöntämisen edellytyksiä **ja** sen toiminnassa esiintyy vakavia puutteita, joita ei aluehallintoviraston määräyksestä huolimatta ole korjattu, aluehallintovirasto voi peruuttaa toimiluvan. Aluehallintoviraston tehtävistä ja toimivallasta on lisäksi voimassa mitä niistä erikseen säädetään.

Aluehallintovirastolla ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamisen valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan laboratorioiden tiloja, toimintaa ja valvonnassa tarvittavia asiakirjoja sekä saada korvaukset salassapitosäännösten estämättä käyttöönsä tarvittavat tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto. Tiedonsaantioikeus koskee myös valvontaa varten tarvittavia tietoja liike- tai ammattisalaisuudesta. Tiedot, selvitykset, asiakirjat ja muu aineisto on annettava aluehallintovirastolle tai Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle niiden asettamassa kohtuullisessa määräajassa. Jollei tietoja, selvityksiä, asiakirjoja ja muuta aineistoa anneta asetetussa määräajassa, aluehallintovirasto voi velvoittaa antamaan ne sakon uhalla.

19 §

Asiantuntijalaboratorio, tiedonsaanti ja harvinaisten tutkimusten tekeminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii kansallisena asiantuntijalaboratoriona Maailman terveysjärjestön ja Euroopan unionin edellyttämällä tavalla ja osallistuu asiantuntijalaboratorioiden yhteistyöhön.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada korvauksetta 18 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta tiedot tartuntatautitapausten toteamiseksi tehtyjen tutkimusten lukumääristä ja käytetyistä laboratoriomenetelmistä ja laadunvarmistuksen tuloksista.

Tartuntatautien toteamiseksi tehtäviä harvinaisia tutkimuksia voi tarvittaessa toteuttaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lisäksi erityisvastuualue, sairaanhoitopiirin kuntayhtymä tai muu sovitettava taho.

20 §

Lääkärin hoitovastuun siirto ja tietojen luovutus

Taudin toteava lääkäri on ensisijaisesti vastuussa yleisvaaralliseen tai valvottavaan tartuntatautiin sairastuneen potilaan ja mahdollisesti muiden tartunnan saaneiden tutkimisesta ja hoidosta. Jos hän ei voi itse tätä tehdä, hänen on siirrettävä tehtävä kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille.

Kun lääkäri siirtää 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa hoitovastuun kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, hänen on salassapitosäännösten estämättä toimitettava tälle hoidon kannalta välttämättömät tiedot.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

21 §

Ilmoitus tartunnalle altistumisesta

Hoitavan lääkärin on ilmoitettava salassapitosäännösten estämättä kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille, jos hän saa tietää potilaansa sairastavan tai elinaikanaan sairastaneen yleisvaarallista tai valvottavaa tartuntatautiä, joka voi aiheuttaa tartunnan vaaran toiselle henkilölle.

Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on tällöin oikeus ilmaisematta tartunnanlähdeä ilmoittaa salassapitosäännösten estämättä todennäköisestä tartuntavaarasta asianomaiselle henkilölle.

22 §

Tartunnan saaneen velvollisuus

Yleisvaaralliseen tai valvottavaan tartuntatautiin sairastuneen ja sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön on ilmoitettava asiaa selvittävälle lääkärille tartuntataudin leviämisen estämiseksi käsityksensä tartuntataavasta, -ajankohdasta ja -paikasta sekä niiden henkilöiden nimet, jotka ovat voineet olla tartunnan lähteenä tai saada tartunnan.

23 §

Epidemian selvittäminen ja tartunnan jäljittäminen

Kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri selvittää paikallisia epidemioita ja tekee tartunnan jäljitystä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri ohjaa sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueella epidemioiden selvitystä ja tartunnan jäljittämistä sekä toteuttaa laajalle levinneen epidemian selvittämistä yhteistyössä kuntien kanssa.

Jos epidemia on levinnyt usean sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueelle, tauti on erityisen vakava tai epidemiaselvitys on muutoin valtakunnallisesti tärkeä, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja tukee tartunnan jäljitystä ja epidemioiden selvittämistä kunnissa ja sairaanhoitopiirien kuntayhtymien alueella sekä toteuttaa epidemiaselvityksiä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos selvittää epidemioita ja vastaa kansainvälistä yhteistyötä edellyttävästä epidemian selvityksestä ja tartunnan jäljityksestä.

24 §

Tiedonsaantioikeus epidemian havaitsemiseksi, selvittämiseksi ja tartunnan jäljittämiseksi

Sosiaali- ja terveysministeriöllä on salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta oikeus saada tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamisessa tarvittavat tiedot muilta viranomaisilta sekä yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkärillä on salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta oikeus saada kunnan ja

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

valtion terveydenhuolto-, terveydensuojelu-, eläinlääkintä- ja elintarvikevalvontaviranomaisilta sekä 18 §:ssä tarkoitetuilta laboratorioilta ja yksityisiltä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiltä sekä itsenäisiltä terveydenhuollon ammatinharjoittajilta 23 §:ssä tarkoitettuun epidemian havaitsemiseen, syyn selvittämiseen ja tartunnan jäljittämiseen tarvittavat tiedot sekä mainitussa tarkoituksessa käsitellä tartuntatautiin sairastuneiden ja muiden henkilöiden niille antamia tietoja. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on oikeus saada matkanjärjestäjältä, majoituksen tarjoajalta ja ilma-aluksen tai muun aluksen omistajalta, haltijalta tai käyttäjältä matkustajana olleen henkilön henkilötunnus, nimi, syntymäaika, sukupuoli ja yhteystiedot salassapitosäännösten estämättä, jos se on epidemian leviämisen estämiseksi tai matkustajan oman terveyden suojelemiseksi välttämätöntä. Tiedot on annettava viivytyksettä ja korvauksetta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalla lääkäriellä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa tartuntatautien torjunnasta vastaaville viranomaisille, kunnan terveydensuojelu- ja elintarvikevalvontaviranomaisille sekä Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseen sellaiset epidemian selvitystä tehdessään saamansa tiedot, jotka ovat välttämättömiä mainituille viranomaisille säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

25 §

Tiedonsaantioikeus vakavan epidemian torjumiseksi

Jos kiireelliset toimet ovat välttämättömiä väestön terveyden suojelemiseksi väestön terveyttä vaarantavan vakavan epidemian uhatessa tai sen aikana epidemian torjumiseksi tai sen syiden selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta oikeus saada käyttöönsä ja yhdistää potilasasiakirjoissa, Kansaneläkelaitoksen etuusrekisterissä ja terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain (556/1989) mukaisissa rekistereissä olevia tietoja ja poimia satunnaisesti vertailuhenkilöitä tai tehdä väestöotos väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterin varmennepalveluista annetun lain (661/2009) mukaisesta väestötietojärjestelmästä. Näitä tietoja ovat taudin aiheuttajia ja niiden ominaisuuksia, diagnooseja, riskitekijöitä, tartunnan kulkuun vaikuttaneita tekijöitä sekä sairastuneen hoitopaikkaa, hoitoa ja hoidon lopputulosta koskevat tiedot. Tietoja voidaan yhdistää, jos se on välttämätöntä vakavan epidemian alkuperän selvittämiseksi tai sen vaikutusten määrittämiseksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on väestön terveyttä uhkaavan vakavan epidemian uhatessa tai sen aikana oikeus saada tietoja toiminnanharjoittajalta salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta sairastuneiden ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain mukaisesta väestötietojärjestelmästä satunnaisesti poimittujen vertailuhenkilöiden ostamista tuotteista, jotka ovat voineet toimia tartunnan välittäjinä. Tiedot on annettava viivytyksettä.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

26 §

Altistuneiden henkilöiden tunnistetietojen säilyttäminen

Edellä 20—25 §:n mukaisesti kerätyt ja luovutetut henkilötiedot on hävitettävä sen jälkeen, kun epidemian selvittäminen tai tartunnan jäljitys on päättynyt eikä tietojen säilyttäminen ole välttämätöntä tartuntataudin torjunnan kannalta. Tartunnan jäljitys tai tehtävien 20 §:ssä tarkoitettu siirto merkitään potilasasiakirjoihin.

27 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin 14 §:ssä tarkoitetuista vapaaehtoisista terveystarkastuksista.

4 luku

Tartuntatautien ilmoittaminen, tietojen luovuttaminen ja rekisterit

28 §

Tartuntatautien ilmoittaminen

Lääkärin ja hammaslääkärin on salassapitosäännösten estämättä tehtävä ilmoitus epäilemättään tai toteamastaan yleisvaarallisesta ja valvottavasta tartuntatauditapauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle (*tartuntatauti-ilmoitus*). Tartuntatautien tutkimuksia tekevän laboratorion on tehtävä tartuntatauti-ilmoitus toteamastaan yleisvaarallisen ja valvottavan tartuntataudin sekä muiden tartuntatautien ilmoitettavista mikrobilöydöksistä ja mikrobien lääkeherkkyyksistä.

Jos laboratoriotutkimus tehdään alihankintana toisessa laboratoriossa, tutkimuksen tilaava laboratorio on vastuussa tartuntatauti-ilmoituksen tekemisestä.

29 §

Tartuntatauti-ilmoituksen sisältö

Tartuntatauti-ilmoitus sisältää potilaan tunnistetiedot ja tiedon ilmoituksen tekijästä sekä selkälaiset potilasta, tartuntatautia, mikrobilöydöstä ja mikrobin ominaisuuksia, tartuntatapaa, -aikaa ja -paikkaa sekä hoitoa koskevat tiedot sekä tartunnan kulkuun vaikuttavat tekijät, jotka ovat välttämättömiä taudin leviämisen estämiseksi ja epidemian selvittämiseksi. Tunnistetietona ilmoitetaan potilaan henkilötunnus sekä yleisvaarallisissa ja valvottavissa tartuntataudeissa lisäksi potilaan nimi. Jos potilaalla, jolla on todettu 28 §:ssä tarkoitettu muun tartuntataudin ilmoitettava mikrobilöydös, ei ole henkilötunnusta, ilmoitetaan hänen nimensä, syntymäaikansa ja sukupuolensa.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Laboratorion on liitettävä tartuntatauti-ilmoitukseen mikrobikantoja tai näytteitä, jos se on taudin esiintymisen seuraamiseksi tai leviämisen ehkäisemiseksi tarpeellista.

30 §

Ilmoittaminen kunnan viranomaisille

Jos tartuntataudin leviämisen ehkäiseminen edellyttää kiireellisesti tässä laissa kunnan toteuttavaksi säädettyjä toimenpiteitä, ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä saatettava asia kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin tietoon. Ilmoitusvelvollisen on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava myös epäilemästään tai toteamastaan juomaveden välityksellä leviävästä epidemiasta ja muusta elinympäristön mikrobien aiheuttamasta tai eläinten levittämästä tartunnasta kunnan terveydensuojeluviranomaiselle sekä elintarvikkeiden välityksellä leviävästä epidemiasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus saa sisältää tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät 29 §:ssä tarkoitettujen henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatauti ja sen tartuntatapa koskevat tiedot.

31 §

Zoonoosien ja eläintautitapausten ilmoittaminen

Kunnan tartuntataudeista vastaavan lääkärin on salassapitosäännösten estämättä ilmoitettava kunnan eläinlääkintäviranomaiselle epäilemästään, toteamastaan tai tietoonsa tulleesta zoonoosista. Ilmoitus voi sisältää ihmisille tai eläimille aiheutuvan vaaran torjumiseksi välttämättömät 29 §:ssä tarkoitettujen henkilön tunnistetiedot sekä tartuntatauti ja sen tartuntatapa koskevat tiedot.

Elintarviketurvallisuusviraston on ilmoitettava epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta eläintautitapauksesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on ilmoitettava Elintarviketurvallisuusvirastolle epäilyistä tai todetusta ihmisen terveyttä vaarantavasta vakavasta zoonoosista.

32 §

Tartuntatautirekisteri

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää 28 §:ssä tarkoitettujen ilmoitusten perusteella valtakunnallista tartuntatautirekisteriä tautien seurantaa ja torjuntaa sekä viranomaistoimintaa, tilastointia ja tutkimusta varten. Rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 29 §:ssä tarkoitettujen tiedot. Laitos voi täydentää tietoja väestörekisterijärjestelmästä tiedoilla potilaan asuinkunnasta ja -paikasta, syntymämaasta, maahanmuuttopäivästä, kansalaisuudesta ja mahdollisesta kuolemasta.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavan lääkärin on tehtävä esityksiä tietojen korjaamisesta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle sairaanhoitopiirin kuntayhtymän alueelle rekisteröidyistä tautitapauksista laboratorion ja hoitavasta terveydenhuollon toimintayksiköstä hankkimiensa tietojen perusteella. Tiedon korjaamisesta säädetään henkilötietolain (523/1999) 29 §:ssä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Tietojen käsittelyn perusteen ja tarpeen arvioinnista säädetään henkilötietolain 12 §:n 2 momentissa.

33 §

Tartuntatautien otosseurantarekisteri

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää otokseen perustuvaa henkilörekisteriä valtioneuvoston asetuksella säädettyjen tartuntatautien seurantaan, torjuntaan, viranomaistoimintaa, tilastointia ja tutkimusta varten. Rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 29 §:ssä tarkoitetut tiedot. Laitos saa tartuntatautitapauksien diagnoositiedot sekä torjunnan toteuttamiseksi tartunnan kulkua ja riskitekijöitä koskevat tiedot vapaaehtoisesti otosseurantaan osallistuvista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköistä sekä niiden potilaista ja asiakkaista.

34 §

Otosseurantarekisterin tietojen yhdistäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi täydentää otosseurantarekisterin tietoja väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain mukaisesta väestötietojärjestelmästä tiedoilla asiakkaan ja potilaan asuinkunnasta ja -paikasta, syntymämaasta, kansalaisuudesta ja mahdollisesta kuolemasta sekä yhdistää näitä tietoja tartuntatautirekisterissä, Kansaneläkelaitoksen etuusrekisterissä ja terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain mukaisissa rekistereissä oleviin tietoihin.

35 §

Asiakkaiden ja potilaiden suostumus otosseurannassa

Terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköiden on toimitettava tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle 33 §:ssä tarkoitettuun otosseurantaan osallistuvien potilaiden tai asiakkaiden kirjallisella, tietoon perustuvalla suostumuksella.

Otosseurantaan osallistuvien terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköiden potilaita ja asiakkaista saadaan näiden suostumuksella ottaa näytteitä taudin aiheuttajan toteamiseksi.

Jos kyseessä on otosseurantaan kuuluvan vakavan infektion vuoksi tehohoidossa oleva potilas, voidaan suostumus pyytää jälkikäteen, jos mahdollista.

Kirjallisen suostumuksen vaatimuksesta voidaan otosseurannassa poiketa, kun henkilötietojen antaminen voisi olla henkilön edun vastaista ja tutkimuksesta aiheutuu hänelle vain vähäinen rasitus eikä siitä ole haittaa hänen terveydelleen. Tällöin suostumus näytteen ottoon voidaan saada suullisesti ilman todistajan läsnäoloa, ja otosseurannassa tarvittavan näytteen yhdistäminen asiakkaalta saatuihin riskitietoihin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa voidaan toteuttaa käyttäen näytekohtaista koodia, josta ei voida johtaa asiakkaan henkilöllisyyttä.

36 §

Hoitoon liittyvien infektioiden rekisterit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää valtakunnallista hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä niiden seurantaa ja torjuntaa sekä tilastointia ja tutkimusta varten. Rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 29 §:ssä tarkoitettut tiedot. Laitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköistä potilasta ja asiakasta koskevat tiedot hoitoon liittyvien infektioiden diagnooseista ja aiheuttajista sekä tartunnan kulkuun vaikuttaneista tekijöistä.

Laitos voi täydentää tietoja väestötietojärjestelmästä tiedoilla potilaan ja asiakkaan asuinkunnasta ja -paikasta sekä mahdollisesta kuolemasta. Rekisteriin saa kerätä ja tallettaa seuraavat välttämättömät tiedot: taudin aiheuttajia ja niiden ominaisuuksia, diagnooseja, riskitekijöitä, tartunnan kulkuun vaikuttaneita tekijöitä sekä hoitopaikkaa, hoitoa ja hoidon lopputulosta koskevia tietoja sosiaali- ja terveydenhuollon hoitoilmoitusjärjestelmästä, tartuntatautirekisteristä tai terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain mukaisista rekistereistä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ylläpitää alueellista hoitoon liittyvien infektioiden rekisteriä niiden seurantaa ja torjuntaa varten. Rekisteriin talletetaan tunnistetietoina 29 §:ssä tarkoitettut tiedot. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymällä on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta alueensa terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköistä asiakasta tai potilasta koskevat tiedot hoitoon liittyvien infektioiden diagnooseista ja aiheuttajista sekä tartunnan kulkuun vaikuttaneista riskitekijöistä ja toimenpiteistä. Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä voi täydentää tietoja väestötietojärjestelmästä tiedoilla potilaan asuinkunnasta ja -paikasta sekä mahdollisesta kuolemasta.

Terveydenhuollon toimintayksikön ja sosiaalihuollon toimintayksikön on annettava salassapitosäännösten estämättä tiedot Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle ja sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaavalle lääkärille harvinaisesta ja vakavasta hoitoon liittyvien infektioiden ja mikrobilääkkeille erityisen vastustuskykyisten mikrobien epidemiasta ja epidemiaepäilyistä. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen on ilmoitettava Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle saamastaan tiedosta, jonka mukaan lääkeaineen epäillään aiheuttavan tartuntoja. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston sekä aluehallintoviraston on ilmoitettava Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle saamastaan tiedosta, jonka mukaan terveydenhuollon laitteen tai tarvikkeen epäillään aiheuttavan tartuntoja.

37 §

Lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteri

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymä ylläpitää alueellista rekisteriä lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajista näiden mikrobien esiintymisen seuraamiseksi ja niiden leviämisen ehkäisemiseksi sekä rekisteriin merkittyjen henkilöiden oman hoidon tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi.

Laboratorioiden on ilmoitettava 29 §:n mukaiset tiedot hoidettavista potilaista rekisterin ylläpitäjälle. Rekisteriin voidaan tallettaa 29 §:n mukaiset tunnistetiedot.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

38 §

Tunnistetietojen säilyttäminen

Tartuntatautirekisterissä, lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobin kantajien rekisterissä, hoitoon liittyvien infektioiden rekisterissä ja tartuntatautien otosseurantarekisterissä saa säilyttää tunnistetietoja niin kauan kuin se on rekisterin käyttötarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Tartuntatautirekisterissä tieto henkilön nimestä viranomaiskäyttöä varten hävitetään samaa tartuntatautitapausta koskevien erillisten ilmoitusten yhdistämisen päättymistä seuraavan vuoden loppuun mennessä, ja saman ajan kuluessa henkilötunnukset tulee muuttaa sellaiseen muotoon, ettei yksittäisiä henkilöitä voida niiden perusteella tunnistaa.

Yhdistämisaikaväli tartuntatautirekisterissä on pääsääntöisesti 12 kuukautta. Yhdistämisaikaväli on kuitenkin:

- 1) kolme kuukautta, jos taudin kesto on lyhyt;
- 2) kolme vuotta, jos taudin kulku on erityisen hidas;
- 3) 50 vuotta, jos suuri osa tartunnan saaneista jää pysyviksi tartunnan kantajiksi.

39 §

Tapauskohtaiset rekisterit

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, sairaanhoitopiirin kuntayhtymä tai kunta voi perustaa tautitapaukseen tai rajoitettuun väestön terveyttä uhkaavaan epidemiaan liittyvän henkilörekisterin yleisvaarallisen tai valvottavan tartuntataudin taikka muun tartuntataudin jäljitystä varten tai mikrobikantajuuden ja perustellusti altistuneiksi epäiltyjen seuranta varten, jos se on välttämätöntä sairastuneiden hoidon järjestämiseksi kiireellisesti ja taudin leviämisen ehkäisemiseksi. Rekisteriin voidaan tallettaa tietoja sairastuneista sekä tartunnalle perustellusti altistuneiksi epäillyistä henkilöistä siten kuin 29 §:ssä säädetään.

Tapauskohtainen rekisteri on hävitettävä heti, kun se ei enää ole välttämätön tartuntataudin torjunnan kannalta.

40 §

Tietojen luovuttaminen rekistereistä

Edellä 32—33, 36—37 ja 39 §:ssä tarkoitettuihin rekistereihin talletetut henkilötiedot on pidettävä salassa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi kuitenkin salassapitosäännösten estämättä luovuttaa valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä ja tapauskohtaisesta rekisteristä aluehallintoviraston tartuntatautien valvonnasta vastaavalle lääkärille sekä sairaanhoitopiirin kuntayhtymän ja kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille asianomaisen aluehallintoviraston, sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tai kunnan aluetta koskevia tietoja siinä laajuudessa kuin se on tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa 1 momentin nojalla valtakunnallisesta tartuntatautirekisteristä saamiaan tietoja kunnan tartuntataudeista vastaavalle lääkärille siinä laajuudessa kuin se on kunnan tartuntatautien torjuntatyöhön kuuluvien tehtävien vuoksi välttämätöntä, veripalvelulain (197/2005)

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

2 §:ssä tarkoitetulle veripalvelulaitokselle tai verikeskukselle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä veren välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi sekä kudos- ja elinsiirtoja toteuttavalle terveydenhuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on välttämätöntä siirännäisen välityksellä leviävän tartunnan ehkäisemiseksi.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa lääkkeille erittäin vastustuskykyisten mikrobien kantajien rekisteristä saamiaan henkilöä koskevia tietoja myös toiselle terveydenhuollon toimintayksikölle sekä henkilöä hoitavalle terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksikölle siinä laajuudessa kuin se on tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi ja henkilön tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi välttämätöntä.

41 §

Teknisen yhteyden käyttö rekisteritietojen luovutuksessa

Edellä 40 §:ssä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

42 §

Tietojen luovutus tutkimukseen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos voi salassapitosäännösten estämättä päättää henkilötietojen luovuttamisesta ylläpitämistään tämän lain mukaisista rekistereistä, jos luovutus tapahtuu terveydenhuollon toimintaa, tautien ennalta ehkäisyä tai hoitoa koskevaa tai näihin liittyvää tieteellistä tutkimusta varten ja luovutus täyttää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 28 §:ssä säädetyt edellytykset.

43 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin 29 §:ssä tarkoitetusta tartuntatauti-ilmoituksen sisällöstä sekä mikrobikantojen ja näytteiden liittämisestä ilmoitukseen, 33 §:n mukaisista otosseurannalla seurattavista taudeista ja oireyhtymistä, 36 §:ssä tarkoitetuista hoitoon liittyvistä infektioista sekä 38 §:ssä tarkoitetusta yhdistämisaikavälistä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään 28 §:ssä tarkoitetut muiden tartuntatautien ilmoitettavat mikrobilöydökset ja mikrobien lääkeherkkyydet, 30—31 §:ssä tarkoitetut kunnan eläinlääkintäviranomaiselle ilmoitettavat taudit ja 37 §:ssä tarkoitetut lääkkeille erittäin vastustuskykyiset mikrobit.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

5 luku

Rokotukset

44 §

Kansallinen rokotusohjelma

Kansallinen rokotusohjelma sisältää väestön suojaamiseksi tartuntataudeilta annettavat rokotukset. Rokotusohjelman sisällöstä päättää sosiaali- ja terveysministeriö rokotteisiin ja rokottamiseen perehtyneitä asiantuntijoita kuultuaan.

Kunnan on järjestettävä kansallisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset. Rokotukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa kansallisen rokotusohjelman ja muiden yleisten rokotusten toimeenpanoa, seuraa niiden toteutumista ja vaikutuksia sekä tekee tutkimustyötä ja ehdotuksia kansallisen rokotusohjelman kehittämiseksi.

45 §

Muut vapaaehtoiset rokotukset

Valtioneuvosto päättää yleisten vapaaehtoisten rokotusten toimeenpanemisesta.

Kunnan on järjestettävä valtioneuvoston päättämät yleiset vapaaehtoiset rokotukset ja sellaiset lääkärin määräyksen perusteella tartuntatautien ehkäisyyn käytettävät rokotukset, jotka eivät kuulu 44 §:ssä tarkoitettuun kansalliseen rokotusohjelmaan.

Työhön liittyvien vaarojen vuoksi annettavat kansallisen rokotusohjelmaan kuulumattomat rokotukset kuuluvat työnantajan järjestämään työterveyshuoltolain (1383/2001) mukaisen työterveyshuoltoon.

Työntekijällä on oikeus käydä 1 ja 2 momentissa tarkoitettussa rokotuksessa työaikana, jollei se ole vaikeudetta mahdollista muuna aikana. Se aika, joka työntekijän päivittäisestä säännöllisestä työajasta käytetään mainittuun tarkoitukseen, luetaan työssäoloajaksi.

46 §

Rokotukset puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa

Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa on järjestettävä rokotus kullekin asevelvollisuuslain (1438/2007) mukaiseen varusmiespalvelukseen ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain (194/1995) mukaiseen asepalvelukseen tulevalle tartuntatautien ehkäisemiseksi. Rokotuksen edellytyksenä on, että ehkäistävä tauti on vakava taikka sitä esiintyy tai se leviää ilman rokotusta palvelusaikana tavanomaista enemmän. Rokotukseen osallistuminen on vapaaehtoista.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

47 §

Pakollinen rokotus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää järjestettäväksi pakollinen rokotus pakolliseksi, jos kattava rokottaminen on välttämätöntä väestön tai sen osan hengelle ja terveydelle vakavaa vahinkoa aiheuttavan yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi. Pakollinen rokotus voidaan rajoittaa myös tiettyyn väestön osaan, ryhmään tai ikäluokkaan.

Kunnan on järjestettävä 1 momentissa tarkoitettu pakollinen rokotus. (Uusi)

48 §

Työntekijän ja opiskelijan rokotussuoja potilaiden suojaamiseksi

Työskentelyyn sosiaalihuollon ja terveydenhuollon toimintayksiköiden asiakas - ja potilastiloissa, joissa hoidetaan lääketieteellisesti arvioituna tartuntatautien vakaville seuraamuksille alttiita asiakkaita tai potilaita, saa käyttää vain erityisestä syystä henkilöä, jolla on puutteellinen rokotussuoja.

Työntekijällä ja työharjoitteluun osallistuvalla opiskelijalla on oltava joko rokotuksen tai sairastetun taudin antama suoja tuhkarokkoa ja vesirokkoa vastaan. Lisäksi edellytetään rokotuksen antama suoja influenssaa vastaan ja imeväisikäisiä hoitavilla hinkuyskää vastaan.

Opiskeluterveydenhuollon on huolehdittava, että työharjoitteluun osallistuvilla opiskelijoilla on 2 momentissa tarkoitettu rokotussuoja.

Työnantajalla on oikeus käsitellä työntekijän tai työharjoittelussa olevan opiskelijan 1 momentissa tarkoitettuihin tehtäviin soveltuvuutta koskevia tietoja riittävän rokotussuojan osalta työntekijän tai opiskelijan suostumuksella yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004), työterveyshuoltolain ja henkilötietolain mukaisesti.

49 §

Yleinen rokotus työterveyshuollossa sekä terveydenhuollon ja sosiaalihuollon toimintayksiköissä

Jos 45 §:n 1 momentin mukaisen yleisen vapaaehtoisen rokotuksen toimeenpano on kiireellinen, valtioneuvosto voi antaa työterveyshuoltolaissa tarkoitettulle työterveyshuollolle oikeuden osallistua rokotuksen toimeenpanoon.

Kun 45 §:n 1 momentin mukaisen yleisen vapaaehtoisen rokotuksen toimeenpano on kiireellinen, valtioneuvosto voi velvoittaa julkisen terveydenhuollon toimintayksiköt ja sosiaalihuollon toimintayksiköt järjestämään rokotus potilailleen ja asiakkailleen sekä näitä hoitavalle tai huoltavalle henkilökunnalle.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut rokotukset on sovitettava yhteen kunnan toteuttaman rokotustoiminnan kanssa.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

50 §

Rokotehankinnat

Sosiaali- ja terveysministeriö päättää 44—47 §:ssä tarkoitettuja rokotuksia varten tarvittavien rokotteiden taloudellisesti tai muuten merkittävistä hankinnoista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii sosiaali- ja terveysministeriön rokotehankintapäätöksen toimeenpanosta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos päättää muista rokotehankinnoista ilmoitettuaan etukäteen hankinnasta sosiaali- ja terveysministeriölle.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii tarpeen mukaan muiden vaarallisten tai harvinaisten tartuntatautien torjuntaan tarvittavien rokotteiden, tutkimusaineiden ja vasta-aineiden saataavuudesta. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos huolehtii rokotteiden jakelusta.

51 §

Rokotusten vaikutusten seuraaminen ja haittavaikutusten tai niiden epäilyjen selvittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen on seurattava rokotuksissa käytettävien rokotteiden tehoa, vaikuttavuutta ja turvallisuutta sekä ryhdyttävä toimenpiteisiin todetun tai epäillyn rokotteen tai rokotuksen haittavaikutuksen selvittämiseksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä ja korvauksetta käyttöönsä potilasasiakirjoissa olevat 1 momentissa tarkoitettujen tehtävien suorittamiseksi välttämättömät tiedot ja yhdistää näitä tietoja tartuntatautirekisterissä, Kansaneläkelaitoksen etuusrekisterissä ja terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetun lain (556/1989) mukaisissa rekistereissä oleviin tietoihin.

Edellä 2 momentissa tarkoitetut hoitopaikan potilasasiakirjoissa olevat välttämättömät tiedot ovat tunnistetietojen lisäksi edellä mainittujen sairauksien toteamiseksi tehtyjen tutkimusten tulokset, näiden sairauksien oirekuvaa, riskitietoja sekä hoitoa ja annettuja rokotuksia koskevat tiedot. Rekistereissä olevat välttämättömät tiedot rokotusten vaikutusten seuraamiseksi ovat henkilön tunnistetiedot, riskitekijätiedot, rokotustiedot, haittavaikutusepäilyn tai rokotuksen estettävän taudin diagnoositiedot, sen hoitamiseksi määrätyt lääkitystiedot sekä hoitopaikkaa koskevat tiedot.

Edellä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

52 §

Haittavaikutusten ilmoittaminen

Terveydenhuollon ammattihenkilöllä on salassapitosäännösten estämättä oikeus ilmoittaa toteamastaan tai epäilemästään rokotteen tai rokotuksen haittavaikutuksesta Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuskeskukselle.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

53 §

Rokotteiden ja rokotusten haittavaikutusilmoitusten tallentaminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus tallentaa saamansa rokotteiden ja rokotusten haittavaikutusilmoitukset ylläpitämäänsä valtakunnalliseen haittavaikutusrekisteriin lääke- ja potilasturvallisuuden varmistamiseksi. Nämä tiedot käsittävät rokotetun tunnistetiedot, tiedot ilmoituksen tekijästä ja tiedot annetuista rokotteista mukaan lukien rokotteiden erätiedot ja todettua tai epäiltyä haittavaikutusta koskevat tiedot.

Rekisteristä säädetään lääkelaisissa (395/1987) ja terveydenhuollon valtakunnallisista henkilörekistereistä annetussa laissa.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen on luovutettava haittavaikutusrekisterin tiedot rokotteen tai rokotuksen todetuista tai epäillyistä haittavaikutuksista Terveyden- ja hyvinvoinnin laitokselle. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen on luovutettava kansallisesti tai kansainvälisesti saamansa tiedot rokotteen tai rokotuksen todetuista tai epäillyistä haittavaikutuksista Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselle. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksella on oikeus käyttää Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukselta saamia tietoja rokotteiden ja rokotusten turvallisuusseurantaa varten.

Edellä tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja voidaan luovuttaa myös teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja pyytävän on esitettävä selvitys siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

54 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää 45 §:n 1 momentissa tarkoitetun muun kuin kansalliseen rokotusohjelmaan kuuluvan yleisen vapaaehtoisen rokotuksen toimeenpanosta ja toimeenpanoon osallistuvista tahoista sekä mitä väestön osaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottaminen koskee, minkä ajan kuluessa rokottaminen toteutetaan sekä muita välttämättömistä rokottamiseen liittyvistä asioista.

Jos rokotus 47 §:n mukaisesti säädetään pakolliseksi, valtioneuvoston asetuksella säädetään, mitä väestön osaa, ryhmää tai ikäluokkaa rokottaminen koskee, minkä ajan kuluessa rokottaminen toteutetaan sekä muista välttämättömistä rokottamiseen liittyvistä asioista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään 44 §:ssä tarkoitettusta kansallisesta rokotusohjelmasta ja rokottamisesta sekä vaarallisten tai harvinaisten tartuntatautien torjuntaan tarvittavista rokotteista, tutkimusaineista ja vasta-aineista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin 46 §:ssä tarkoitetuista puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa annettavista rokotuksista. Sosiaali- ja terveysministeriön on ennen asetuksen antamista kuultava Terveyden ja hyvinvoinnin laitosta.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

6 luku

Tartunnan leviämistä rajoittavia toimenpiteitä

55 §

Terveydentilan selvitys hengityselinten tuberkuloosista työtehtävää varten

Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tämä sairasta hengityselinten tuberkuloosia, jos on perusteltu syy epäillä työntekijän sairastavan hengityselinten tuberkuloosia ja työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joissa hengityselinten tuberkuloosin leviämisen seuraukset ovat tavanomaista vakavammat. Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta. Työnantajan on vaadittava tällaiselta henkilöltä selvitys ennen palvelussuhteen alkamista tai silloin, kun työssä olon aikana on perusteltu syy epäillä, että tämä sairastaa hengityselinten tuberkuloosia. Perusteltu syy on pitkäaikainen tai toistuva oleskelu maassa, jossa tuberkuloosi on yleinen tai muu erityinen altistuminen tuberkuloosille.

Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitetun hengityselinten tuberkuloosia koskevan selvityksen, hän ei saa toimia:

- 1) sosiaalihuollon tai terveydenhuollon toimintayksiköissä;
- 2) alle kouluikäisten lasten hoitotehtävissä.

Työnantajalla on oikeus käsitellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön terveydentilaa koskevia tietoja tämän suostumuksella yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain, työterveyshuoltolain ja henkilötietolain mukaisesti.

56 §

Terveydentilan selvitys salmonellatartunnasta työtehtävää varten

Työnantajan on vaadittava työntekijältä luotettava selvitys siitä, ettei tällä ole salmonellatartuntaa, jos työntekijä on sellaisissa tehtävissä, joihin liittyy salmonellatartunnan tavallista suurempi leviämisaikavaara. Selvitys on vaadittava myös harjoittelijoilta ja muilta vastaavilta henkilöiltä, jotka toimivat työpaikalla ilman palvelussuhdetta.

Ennen kuin työntekijä on esittänyt 1 momentissa tarkoitetun salmonellatartuntaa koskevan selvityksen, hän ei saa toimia:

- 1) elintarvikelaissa (23/2006) tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa tehtävässä, jossa hän käsittelee pakkaamattomia kuumentamattomina tarjoiltavia elintarvikkeita;
- 2) maidon tuotantotilalla muissa maidonkäsittelytehtävissä kuin lypsytyössä, jos tila toimittaa maitoa meijeriin, jossa maitoa ei pastöroida.

Työnantajan on vaadittava työntekijältä 1 momentissa tarkoitettu selvitys ennen palvelussuhteen alkamista tai silloin, kun työssä olon aikana on perusteltu syy epäillä, että tämä on salmonellabakteerin kantaja.

Työnantajalla on oikeus käsitellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön terveydentilaa koskevia tietoja tämän suostumuksella yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain, työterveyshuoltolain ja henkilötietolain mukaisesti.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

57 §

Työstä, päivähoidosta ja oppilaitoksesta poissaolosta päättäminen

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen tautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön työstä, päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolosta yhtäjaksoisesti yhteensä enintään kahden kuukauden ajaksi. Päätös työstä, päivähoitopaikasta tai oppilaitoksesta poissaolon lopettamisesta on tehtävä heti, kun asianomainen ei ole enää tartuntavaarallinen.

Virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää 1 momentissa säädettyä aikaa jatkettavaksi enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

Jos 55 §:n 2 momentissa ja 56 §:n 2 momentissa tarkoitettussa työssä tai tehtävässä olevan henkilön on todettu tai voidaan perustellusti epäillä aiheuttavan muun kuin yleisvaarallisen tartuntataudin leviämistä, hänen työstä poissaolostaan voidaan tehdä päätös 1 ja 2 momentin mukaisesti.

58 §

Laajaan tartunnanvaaraan liittyvät toimenpiteet

Kun laajaa tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin voi päättää toimialueellaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden, oppilaitosten, päiväkotien, asuntojen ja vastaavien tilojen sulkemisesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltämisestä. Edellytyksenä on lisäksi, että toimenpide on välttämätön yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Aluehallintovirasto voi tehdä alueellaan vastaavat päätökset silloin, kun ne ovat tarpeen usean kunnan alueella.

Jos muu kuin 1 momentissa tarkoitettu tartuntatauti aiheuttaa laajaa tartunnan vaaraa, kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin ja aluehallintovirasto voivat alueellaan päättää oppilaitosten ja päiväkotien sulkemisesta, jos se on välttämätöntä taudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut päätökset tehdään enintään yhden kuukauden ajaksi. Toimenpiteet on heti lopetettava, kun tartunnan vaaraa ei enää ole.

59 §

Tilojen ja tuotteiden puhdistus ja tavaran hävittäminen

Kun tartunnan vaaraa aiheuttava yleisvaarallinen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäilty tartuntatauti on todettu tai sen esiintyminen on perustellusti odotettavissa, virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää toimeenpantavaksi puhdistuksia ja desinfioimisia. Jos puhdistus tai desinfiointi esineen arvon huomioon ottaen tulee suhteettoman kalliiksi, voidaan tehdä päätös esineen hävittämisestä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

60 §

Karanteeni

Jos yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä taudin leviämistä voida muulla tavoin estää, virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai virkasuhteinen sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön karanteenista enintään yhden kuukauden ajaksi. Päätös karanteenista voidaan tehdä henkilölle, jonka on todettu tai perustellusti epäilty altistuneen yleisvaaralliselle tartuntataudille.

Virkasuhteinen kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen karanteenista myös 1 momentissa tarkoitettun henkilön tahdosta riippumatta.

61 §

Tavaran karanteeni

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen matkatavaran, kontin tai muun tavaran karanteenista enintään kahdeksi kuukaudeksi, jos yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaara on ilmeinen eikä sitä voida tavaran puhdistuksella tai desinfiointilla tai muilla toimenpiteillä estää.

62 §

Karanteenin jatkaminen ja lopettaminen

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen henkilön karanteenin jatkamisesta enintään kuukaudella ja tavaran karanteenin jatkamisesta enintään kolmella kuukaudella, jos 60 tai 61 §:n mukaiset edellytykset ovat edelleen olemassa.

Karanteeni on lopetettava heti, kun 60 tai 61 §:n mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Karanteenin lopettamisesta päättää virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

63 §

Eristäminen

Kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteinen tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneen tai sairastuneeksi perustellusti epäillyn henkilön eristämisestä terveydenhuollon toimintayksikköön enintään kahden kuukauden ajaksi, jos taudin leviämisen vaara on ilmeinen ja jos taudin leviämistä ei voida estää muilla toimenpiteillä. Päätöksen tehneen lääkärin on annettava eristet-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

tävälle henkilölle ja häntä hoitaville työntekijöille tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi välttämättömät ohjeet.

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi tehdä päätöksen eristämisestä myös 1 momentissa tarkoitetun henkilön tahdosta riippumatta.

64 §

Välttämättömän sairaanhoidon toteuttaminen eristämisen aikana

Eristykseen määrättyä potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä potilaan kanssa siten kuin potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 6—9 §:ssä säädetään.

Yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäiltyyn tartuntatautiin sairastuneelle voidaan eristämispaiikassa antaa taudin leviämisen ehkäisemiseksi välttämätön hoito hänen tahdostaan riippumatta.

Tahdosta riippumattoman hoidon antamisesta päättää virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

65 §

Lääkityksen antaminen vastustuksesta huolimatta eristämisen aikana

Terveydenhuollon ammattihenkilö saa potilasta hoitavan lääkärin ohjeiden mukaan antaa potilaalle määrätty lääkkeet potilaan vastustuksesta huolimatta, jos se on yleisvaaralliseen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi välttämätöntä.

Päätöksen lääkitseksen antamisesta vastustuksesta huolimatta tekee virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

66 §

Eristämisen jatkaminen ja lopettaminen

Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri voi päättää henkilön eristämisen jatkamisesta enintään kuudella kuukaudella kerrallaan, jos edellytykset ovat edelleen olemassa.

Eristäminen on lopetettava heti, kun 63 §:n mukaisia edellytyksiä ei enää ole. Eristämisen lopettamisesta päättää virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

67 §

Karanteeni ja eristäminen ulkopuolelta lukittavassa tilassa

Karanteeni- tai eristysuoneen ovea voidaan pitää ulkopuolelta lukittuna silloin, kun se on välttämätöntä ilmateitse tai pisara- ja kosketustartuntana tarttuvan yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin edellytykset täyttävän tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Hoidon toteuttamiseen osallistuvan henkilön on valvottava potilasta niin, että hänellä on mahdollisuus saada välittömästi yhteys potilaaseen. Myös potilaalla on oltava mahdollisuus saada välittömästi yhteys henkilökuntaan.

Päätöksen oven ulkopuolelta lukitsemisesta tekee virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

68 §

Olosuhteet karanteenin ja eristämisen aikana

Karanteeni ja eristäminen on toteutettava siten, että henkilön oikeuksia ei tarpeettomasti rajoiteta. Henkilöllä on oikeus pitää yhteyttä toimintayksikön ulkopuolelle tavalla, joka ei aiheuta tartuntavaaraa muille.

Karanteeni toteutetaan henkilön asunnossa tai muussa päätöksen antajan hyväksymässä tai osoittamassa paikassa. Kunnan on tarvittaessa järjestettävä karanteeniin määrätulle asianmukainen karanteenipaikka ja huolehdittava myös karanteeniin määrätyn ruokahuollosta.

Sairaanhoitopiirin kuntayhtymän on huolehdittava, että sen käytettävissä on riittävä määrä eristämiseen sopivia tiloja ja tarvittavia suojavälineitä.

69 §

Tapaamisen rajoittaminen karanteenin ja eristämisen aikana

Potilaan oikeutta tavata terveydenhuollon toimintayksikön ulkopuolisia henkilöitä voidaan rajoittaa, jos se on välttämätöntä yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen ehkäisemiseksi.

Päätöksen tapaamisoikeuden rajoittamisesta tekee virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri.

70 §

Kiireellinen päätös rajoitetoimenpiteestä

Muu kuin 60—67 tai 69 §:ssä tarkoitettu julkisessa terveydenhuollossa toimiva laillistettu lääkäri voi kiireellisessä tapauksessa päättää henkilön tai tavaran karanteenista taikka henkilön eristämisestä tai päättää välttämättömän sairaanhoidon toteuttamisesta, lääkityksen antamisesta henkilön vastustuksesta huolimatta tai tapaamisen rajoittamisesta enintään **kolmeksi päiväksi, jos se on välttämätöntä** tartuntataudin leviämisen estämiseksi ja jos hän suorittamansa tutkimuksen perusteella toteaa, että päätöksen tekemisen edellytykset ovat todennäköisesti olemassa. **Päätös on saatettava niin pian kuin olosuhteet sallivat kunnan tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän virkasuhteisen tartuntataudeista vastaavan lääkärin vahvistettavaksi.**

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

71 §

Äkillinen vakava terveysvaara

Jos pikaiset toimenpiteet ovat tarpeen yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen estämiseksi, sosiaali- ja terveysministeriö sekä aluehallintovirasto ja kunnan tartuntatautien torjunnasta vastaava toimielin toimialueellaan voivat tehdä niitä koskevat välttämättömät 60, 61 ja 63 §:n mukaiset päätökset virkasuhteisen kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin sijasta.

7 luku

Lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden sekä suojainten käyttö

72 §

Lääkkeiden tarkoituksenmukainen ja yhdenvertainen saanti

Tarkoituksenmukaisen ja yhdenvertaisen lääkehoidon varmistamiseksi poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sosiaali- ja terveysministeriö voi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) ja lääkelain estämättä määräaikaaisesti rajoittaa tartuntataudin hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden määräämistä ja luovuttamista tai antaa oikeuksia määrätä tai luovuttaa niitä.

73 §

Varmuusvarastoidut lääkkeet ja tarvikkeet

Yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin uhatessa, poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sosiaali- ja terveysministeriö päättää valtion kustannuksella huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) 3 §:n mukaisesti varmuusvarastoon hankittujen lääkkeiden, terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden ja suojainten käyttöönotosta ja jakelusta. Jos valtion kustannuksella varmuusvarastoon hankittu lääke tai tarvike jaetaan apteekkien kautta, sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää niiden käytöstä ja ostajalta perittävästä hinnasta.

Poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää antaa lääkelain estämättä varmuusvarastosta luovutettujen lääkkeiden myyntiluvasta poikkeavia kansallisia käyttö-, valmistus- ja annosteluohjeita.

74 §

Muu lääkelain säännöksistä poikkeaminen

Yleisvaarallisen tartuntataudin tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin uhatessa, poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sekä muussa vastaavassa terveydenhuollon

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

häiriötilanteessa sosiaali- ja terveysministeriö voi päättää, että taudin torjumiseksi, hoitamiseksi ja sen aiheuttamien jälkitautien hoitamiseksi voidaan poiketa lääkelain säännöksistä seuraavasti:

1) jonkin lääkevalmisteen käyttö on sallittua ilman Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tai Euroopan unionin toimielimen myöntämää myyntilupaa;

2) sairaala-apteekista tai lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa lääkevalmisteita muulle sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikölle ilman lääkelain 62 §:ssä tarkoitettua Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen lupaa;

3) terveydenhuollon toimintayksiköstä voidaan luovuttaa vastaanotolla käyneelle henkilölle ja toimintayksikön henkilökunnalle hoidossa tarvittavat lääkkeet;

4) lääkkeen laadun varmistamiseksi lääkevalmistus ja lääkkeiden käyttökuntoon saattaminen voidaan keskittää apteekkien ja sairaala-apteekkien välisin sopimuksin.

75 §

Terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain säännöksistä poikkeaminen

Poikkeuksellisen epidemian uhatessa ja aikana sekä muussa vastaavassa terveydenhuollon häiriötilanteessa sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää taudin ja sen aiheuttamien jälkitautien hoitamiseksi määräaikaisen poikkeuksen terveydenhuollon laitteen tai tarvikkeen markkinoille saattamiseksi ja käyttöön ottamiseksi, vaikka laitteen tai tarvikkeen vaatimustenmukaisuuden arviointia ei ole toteutettu terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä edellytetyn mukaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi antaa asetuksessa laitteen tai tarvikkeen ja sen käytön turvallisuutta koskevia ehtoja.

76 §

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen tehtävät

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus vastaa lääkejakelun turvallisuudesta, toimivuudesta sekä lääkealan toimijoiden ohjauksesta. Keskus tukee sosiaali- ja terveysministeriötä 72—74 §:ssä tarkoitettujen toimien valmistelussa ja huolehtii osaltaan niiden toimeenpanosta.

77 §

Asetuksenantovaltuus

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää tarkemmin 72 §:ssä tarkoitetuista lääkkeiden määräämistä ja luovuttamista koskevista poikkeuksista, 73 §:ssä tarkoitettuun lääkkeen käytöstä ja lääkkeestä potilaalta perittävästä hinnasta sekä 74 §:n mukaisista lääkelaista ja 75 §:n mukaisista terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetusta laista poikkeavista menettelyistä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

8 luku

Maksut ja korvaukset

78 §

Valtionosuus

Kunnan tämän lain nojalla järjestämään toimintaan sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta annettua lakia (733/1992) sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia (1704/2009), jollei lailla toisin säädetä.

79 §

Valtion osallistuminen erityisiin kustannuksiin

Valtio voi osallistua tartuntatautien torjunnassa tarvittavan valmiuden ylläpitämisen ja terveydenhuollon erityistilanteiden hoidon kustannuksiin siten kuin terveydenhuoltolain 38 §:ssä säädetään.

Valtio vastaa terveydenhuollon häiriötilanteessa **kustannuksista, jotka ovat aiheutuneet henkilön määräämisestä karanteeniin, eristykseen tai pakolliseen terveystarkastukseen yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin vuoksi**, jos henkilöllä ei ole Suomessa kotikuntaa ja aiheutuneita kustannuksia ei ole saatu muutoin perittyä.

80 §

Asiakasmaksut

Tartuntatautien torjunnasta, tutkimuksesta, hoidosta ja lääkkeistä kunnallisessa terveydenhuollossa perittäviä maksuista säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992).

81 §

Rokotteiden maksuttomuus

Kunta ja valtioneuvoston 49 §:n nojalla päättämät rokotuksen järjestäjät saavat 44 §:n 1 momentin, 45 §:n 1 momentin ja 47 §:n mukaisesti rokotuksiin käytettävät rokotteet maksutta. Valtio vastaa aiheutuneista kustannuksista.

82 §

Tartuntatautipäiväraha

Henkilöllä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin, on oikeus saada ansionmenetyksen korvaamiseksi tartunta-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

tautipäivärahaa siten kuin sairausvakuutuslaissa (1224/2004) säädetään. Sama oikeus on alle 16-vuotiaan lapsen huoltajalla, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja tämän vuoksi on estynyt tekemästä työtään.

83 §

Kunnan korvausvelvollisuus

Omistajalla on oikeus saada kunnalta korvaus esineestä, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on viranomaisten määräyksestä hävitetty tai käsitelty siten, että se on pilaantunut tai vahingoittunut. Korvauksena suoritetaan esineen arvo tai arvonalennus.

Korvausta ei suoriteta esineestä, jonka arvo on vähäinen, ellei tähän ole erityisen painavaa syytä.

Edellä 82 §:ssä tarkoitettulla henkilöllä on oikeus saada kunnalta korvaus hänelle aiheutuneesta taloudellisesta vahingosta, jos hän ei ole kyennyt sitä välttämään toimenpitein, joita häneltä on voitu kohtuudella edellyttää, ja jota ei korvata mainitun pykälän nojalla.

9 luku

Erinäiset säännökset

84 §

Kansainvälinen yhteistyö

Tartuntatautien torjunnassa ja siihen liittyvässä kansainvälisessä yhteistyössä on tämän lain säännösten lisäksi noudatettava, mitä Maailman terveysjärjestön kansainvälinen terveysjärjestö (2005) (SopS51/2007) edellyttää ja otettava huomioon Euroopan unionin tartuntatauteja koskevat päätökset ja säädökset.

Jos Suomea velvoittavassa muussa kansainvälisessä sopimuksessa on tästä laista ja sen nojalla annetuista säännöksistä poikkeavia määräyksiä, on sopimusmääräyksiä noudatettava.

85 §

Ilmoittaminen Maailman terveysjärjestölle, Euroopan unionille ja ulkomaisille viranomaisille

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ilmoittaa Maailman terveysjärjestölle, Euroopan tautien ehkäisy- ja torjuntakeskukselle ja niiden verkostoiden toimivaltaisille viranomaisille 84 §:ssä mainitun sopimuksen ja tarkoitettujen päätösten edellyttämät tiedot salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

86 §

Veden ja elintarvikkeiden välityksellä tarttuvat taudit

Veden ja elintarvikkeiden välityksellä tarttuvien tautien torjunnassa on noudatettava myös, mitä terveydensuojelulaissa (763/1994) ja elintarvikelaissa säädetään.

87 §

Mikrobien maahantuonnista ilmoittaminen

Yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämisen vaaraa aiheuttavien mikrobien tai niiden osien maahantuonnista on ilmoitettava ennen maahantuontia Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle.

Ilmoitusvelvollisuus ei kuitenkaan koske potilas- tai laadunvarmistusnäytteitä, jotka tuodaan maahan 18 §:ssä tarkoitettuun laboratorioon potilaan hoitoon tai laadunvarmistukseen liittyviä laboratoriotutkimuksia varten.

88 §

Viittaus rikoslakiin

Rangaistus terveydensuojelurikkomuksesta säädetään rikoslain (39/1889) 44 luvun 2 §:ssä.

89 §

Virka-apu

Jos Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, aluehallintovirasto, tartuntatautien torjunnasta vastaava kunnan toimielin, kunnan tartuntataudeista vastaava lääkäri tai sairaanhoitopiirin kuntayhtymän tartuntataudeista vastaava lääkäri toteaa, että yleisvaarallisen tai yleisvaaralliseksi perustellusti epäillyn tartuntataudin leviämistä ei voida muulla tavoin estää, poliisin, pelastusviranomaisen tai puolustusvoimien on annettava tämän pyynnöstä virka-apua. Rajavartiolaitoksen antamasta virka-avusta säädetään rajavartiolaissa (578/2005).

90 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen muussa kuin 18 §:n 4 momentissa tarkoitettussa toimiluvan peruuttamista koskevassa asiassa saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

91 §

Päätösten täytäntöönpano

Edellä 16, 57—67 ja 69—71 §:ssä tarkoitetut päätökset voidaan panna täytäntöön heti muutoksenhausta huolimatta.

Kun muutosta on haettu, muutoksenhakuviranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi.

92 §

Käsittelyn kiireellisyys

Tässä laissa tarkoitetut ansiotyöstä, oppilaitoksesta tai päivähoidosta poissaoloa, henkilön tahdosta riippumatta toteutettavaa hoitoa ja lääkitystä, tapaamisen rajoittamista, eristämistä, karanteenia sekä eristämistä tai karanteenia ulkopuolelta lukittavassa tilassa koskevat muutoksenhakusi-
asiat on käsiteltävä kiireellisinä.

93 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 48 §:ää sovelletaan kuitenkin vasta vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

Tällä lailla kumotaan tartuntatautilaki (583/1986).

2.

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sairausvakuutuslain (1224/2004) 1 luvun 4 §:n 6 kohta, 8 luvun 1 §:n 2 momentti, 15 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisina kuin ne ovat 1 luvun 4 §:n 6 kohta laissa 459/2006, 8 luvun 1 §:n 2 momentti laissa 678/2014 ja 15 luvun 4 §:n 1 momentin 1 kohta laissa 19/2012, *lisätään* 8 lukuun uusi 1 a § ja 11 lukuun uusi 13 §:

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

1 luku

Lain tarkoitus ja soveltamisala

4 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) päivärahaetuudella sairauspäivärahaa, osasairauspäivärahaa, vanhempainpäivärahaa, erityishoitorahaa, tartuntatautilain (/) 82 §:n mukaista tartuntatautipäivärahaa sekä ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 18 §:n 2 momentin mukaista luovutuspäivärahaa.

8 luku

Sairauspäiväraha ja osasairauspäiväraha

1 §

Sairauspäiväraha

Mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta, koskee soveltuvin osin myös 1 luvun 4 §:n 6 kohdassa tarkoitettua luovutuspäivärahaa.

1 a §

Tartuntatautipäiväraha

Tartuntatautipäivärahaa maksetaan ansionmenetyksen korvaamiseksi vakuutetulle, joka tartuntataudin leviämisen estämiseksi on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Tartuntatautipäivärahaa maksetaan myös lapsen huoltajalle, jos alle 16-vuotias lapsi on edellä mainitusta syystä määrätty pidettäväksi kotona ja huoltaja on sen vuoksi estynyt tekemästä ansiotyötään.

Tartuntatautipäiväraha maksetaan työnantajalle siltä osin kuin työntekijällä on työsuhteen perusteella oikeus palkan tai sitä vastaavan korvauksen saamiseen ajalta, jolloin työntekijä on tartuntataudin leviämisen estämiseksi määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin ja kun työsuhteen ehdoissa on sovittu päivärahan tai sen osan maksamisesta työnantajalle. Tartuntatautipäivärahaa ei makseta työntekijälle samalta ajalta palkkaa vastaavalta osalta.

Jos tartuntatautipäivärahasta ei muuta erikseen säädetä, siihen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sairauspäivärahasta. Tartuntatautipäivärahaan ei kuitenkaan sovelleta sairauspäivära-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

haa koskevia tämän lain 7 luvun 1—3 §:n, 8 luvun 1—4 a §:n, 5 a §:n, 6 §:n 2 momentin, 7—10 §:n, 11 luvun 1 §:n, 3—7 §:n sekä 12 luvun 2—4 §:n, 6—8 §:n ja 11 §:n säännöksiä.

11 luku

Päivärahaetuuksien määrä

13 §

Tartuntatautipäivärahan määrä

Tartuntatautipäiväraha määräytyy sen työ- tai virkasuhteen palkan perusteella, jonka vakuutettu saisi, ellei häntä olisi tartuntatautilain nojalla määrätty olemaan poissa ansiotyöstään, eristettäväksi tai karanteeniin. Päivärahan määrä on kuukausitulon kahdeskymmenesviidesosa. Jos ansiomenetyksen määrästä ei esitetä luotettavaa selvitystä, tartuntatautipäiväraha määräytyy sen palkan perusteella, jonka vakuutettu on saanut välittömästi ennen kuin hänet on määrätty olemaan poissa ansiotyöstään.

Yrittäjän tartuntatautipäiväraha on etuuden alkamishetkellä voimassa olevan yrittäjän tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaisesti vahvistetun vuosityötulon kolmassadasosa. Jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan yrittäjän tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, tartuntatautipäiväraha määräytyy 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun työtulon perusteella.

Jos vakuutettu tekee työstä pidättämisen aikana muuta työtä, tartuntatautipäivärahaa maksetaan vain ansionmenetystä vastaavalta osalta.

15 luku

Toimeenpanoa koskevat säännökset

4 §

Päivärahaetuuksien hakemista koskevat määräajat.

Päivärahaetuuksia on haettava seuraavasti:

1) sairauspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa työkyvyttömyyden alkamisesta sekä osasairauspäivärahaa, tartuntatautipäivärahaa ja luovutuspäivärahaa kahden kuukauden kuluessa siitä päivästä, josta alkaen etuutta halutaan saada;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20.

Jos oikeus tartuntatautilain mukaiseen päivärahaan ja ansionmenetykskorvaukseen on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 1 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 367/1996, seuraavasti:

5 §

Maksuttomat terveystalvelut

Terveydenhuollon palveluista ovat maksuttomia:

-----
4) tartuntatautilaissa (/) tarkoitetut rokotukset, yleisvaarallisen tartuntataudin tutkimus, hoito ja hoitoon määrätyt lääkkeet sekä sairastuneen tai sairastuneeksi epäillyn eristäminen, HIV-infektion, tippurin ja sukupuoliteitse tarttuvan klamydiainfektion tutkimus ja hoito sekä valvottavaan tartuntatautiin sairastuneen hoitoon määrätyt lääkkeet;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

muutetaan potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) annetun lain 3 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1636/2015, seuraavasti:

3 §

Oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon ja siihen liittyvään kohteluun

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla henkilöllä on oikeus ilman syrjintää hänen terveydentilansa edellyttämään terveyden- ja sairaanhoitoon niiden voimavarojen rajoissa, jotka kulloinkin ovat terveydenhuollon käytettävissä. Suomessa tilapäisesti oleskelevien henkilöiden oikeudesta hoitoon on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai valtioiden välillä vastavuoroisesti sovietaan. Kunnan ja valtion velvollisuudesta järjestää terveydenhuollon palveluja on lisäksi voimassa, mitä kansanterveyslaissa, erikoissairaanhoitolaissa, terveydenhuoltolaissa (1326/2010), tartuntatautilaissa (/), mielenterveyslaissa (1116/1990), Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa sekä terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

lääkelain 62 ja 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lääkelain (395/1987) 62 §:n 1 momentin 2 kohta ja 65 §:n 2 momentti, sellaisina kuin ne ovat 62 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 895/1996 ja 65 §:n 2 momentti laissa 1340/2010, seuraavasti:

62 §

Kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämästä sairaala-apteekista tai lääkekeskuksesta voidaan 61 §:n säännösten estämättä toimittaa:

---

2) tartuntatautilain (/) 81 §:ssä tarkoitettuja rokotteita saman kunnan tai kuntayhtymän taikka niihin rajoittuvan kunnan alueella oleville yksityisille sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköille;

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

65 §

Lisäksi sairaala-apteekista ja lääkekeskuksesta voidaan luovuttaa vastikkeetta terveydenhuoltolain (1326/2010) 13 §:ssä tarkoitettuun kansanterveydelliseen valistustyöhön ja raskauden ehkäisyneuvontaan ja 26 §:ssä tarkoitettuun valistus- ja ehkäisytoimintaan käytettäviä lääkkeitä. Samoin voidaan luovuttaa vastikkeetta tartuntatautilain 81 §:ssä tarkoitettuja rokotteita sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (734/1992) 5 §:n 4 kohdassa tarkoitettuja lääkkeitä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

6.

Laki

terveydenhuoltolain 74 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan terveydenhuoltolain (1326/2010) 74 § seuraavasti:

74 §

Tartuntataudit

Tartuntatautien vastustamistyöstä säädetään tartuntatautilaissa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

7.

Laki

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (669/2008) 2 §:n 1 momentin 1 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1637/2015, seuraavasti:

2 §

Tehtävät

Viraston tehtävänä on huolehtia:

1) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (817/2015), kansanterveyslaissa (66/1972), työterveyshuoltolaissa (1383/2001), erikoissairaanhoidolaissa (1062/1989), terveydenhuoltolaissa (1326/2010), mielen-terveyslaissa (1116/1990), yksityisestä terveydenhuollosta annetussa laissa (152/1990), tartuntatautilaissa (/), terveydenhuollon järjestämisestä puolustusvoimissa annetussa laissa (322/1987), sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007), sähköisestä lääkemääräyksestä annetussa laissa (61/2007), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977), terveydensuojelulaissa (763/1994), alkoholilaissa (1143/1994), tupakkalaissa (549/2016), geenitekniikkalaissa (377/1995) ja terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetussa laissa (629/2010) ja Vankiterveydenhuollon yksiköstä annetussa laissa (1635/2015) sille säädetystä lupahallinnosta, ohjauksesta ja valvonnasta;

Tämä laki tulee voimaan päivänä   kuuta 20   .

8.

Laki

hallinto-oikeuslain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan hallinto-oikeuslain (430/1999) 7 §:n 1 momentin 5 kohta, sellaisena kuin se on laissa 699/2005, seuraavasti:

7 §

Asiantuntijajäsenet

Hallinto-oikeudessa asian käsittelyyn ja ratkaisemiseen osallistuu asiantuntijajäsen:

-----
5) tartuntatautilaissa (/) tarkoitetuissa asioissa.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

_____

9.

Laki

tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan **tuomioistuinmaksulain** (1455/2015) 5 §:n 9 kohta seuraavasti:

5 §

Maksuttomat suoritteet

Tämän lain mukaista maksua ei peritä:

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

9) tartuntatautilain (/), päihdehuoltolain (41/1986) eikä mielenterveyslain (1116/1990) mukaisissa asioissa;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

vankeuslain 10 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vankeuslain (767/2005) 10 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1640/2015, seuraavasti:

10 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Vangin terveyden- ja sairaanhoito.

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa (1116/1990), tartuntatautilaissa (/) ja työterveyshuoltolaissa (1383/2001) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

11.

Laki

rikoslain 44 luvun 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain (39/1889) 44 luvun 2 §:n 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 400/2002, seuraavasti:

2 §

Terveysturvallisuusrikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

2) rikkoo tartuntatautilain (/) 16 §:ssä tarkoitetussa pakollista terveystarkastusta, 60 §:ssä tarkoitetussa karanteenia tai 63 §:ssä tarkoitetussa eristämistä koskevassa yleistä tai yksittäistapaus- ta koskevassa päätöksessä tai 54 §:n nojalla säädettyssä pakollista rokotusta koskevassa asetuk- sessa yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi asetetun velvollisuuden,
on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *terveydensuojelu- rikkomuksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi kuukaudeksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

12.

Laki

tutkintavankeuslain 6 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintavankeuslain (768/2005) 6 luvun 1 §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on lais- sa 1641/2015, seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

6 luku

Sosiaali- ja terveydenhuolto

1 §

Tutkintavangin terveyden- ja sairaanhoito

Terveyden- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa, tartuntatautilaissa (/) ja työterveyshuoltolaissa (1383/2001) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

13.

Laki

elintarvikelain 5 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elintarvikelain (23/2006) 5 §, sellaisena kuin se on laissa 295/2015, seuraavasti:

5 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön.

Elintarvikkeita käsittelevien henkilöiden terveydentilaa koskevista vaatimuksista säädetään myös tartuntatautilaissa (/). Talousveden laadusta ja veden välityksellä leviävän taudin ehkäisystä säädetään terveydensuojelulaissa (763/1994). Elintarviketurvallisuuden vaikuttavasta eläintautien ja eläimistä ihmisiin leviävien tautien vastustamisesta säädetään myös eläintautilaissa (441/2013). Euroopan yhteisön ulkopuolisista maista tuotavien eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuontivaatimuksista ja -valvonnasta säädetään eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annetussa laissa (1192/1996). Elintarvikkeiden säteilyturvallisuuden arviointiperusteista säädetään säteilylaissa (592/1991). Luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuot-

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

teiden merkinnöistä säädetään luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta annetussa laissa (294/2015).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

14.

Laki

eläintautilain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintautilain (441/2013) 4 §:n 2 momentti seuraavasti:

4 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön

Väestön suojaamisesta eläimistä ihmisiin tarttuvilta taudeilta säädetään myös tartuntatautilais-
sa (/).

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

15.

Laki

poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain 5 luvun 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta annetun lain (841/2006) 5 luvun 1 §:n 2 momentti seuraavasti:

5 luku

Terveys- ja sairaanhoito

1 §

Terveys- ja sairaanhoito

Vapautensa menettäneiden terveys- ja sairaanhoidon järjestämisessä noudatetaan, mitä potilaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (785/1992), terveys- ja sairaanhoitoon ammattihenkilöistä annetussa laissa (559/1994), mielenterveyslaissa ja tartuntatautilaissa (/) säädetään.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 _____.

16.

Laki

ilmailulain 168 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ilmailulain (864/2014) 168 §:n 1 momentti seuraavasti:

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

168 §

Ilma-aluksen kulkuun puuttuminen tartuntataudin leviämisen estämiseksi.

Tartuntatautilain (/) 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi Liikenteen turvallisuusvirasto voi määrätä ilmaliikennepalvelun tarjoajan välityksellä ilma-aluksen laskeutumaan sellaiselle lentoasemalle, jolla Maailman terveysjärjestön kansainvälisen terveyssäännösten (2005) (SopS 51/2007) 20 artiklan sekä säännösten I liitteen mukaisten toimien suorittamiseen on varauduttu (*terveystarkastuslentoasema*).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

17.

Laki

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 21 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) 21 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 508/2011, seuraavasti:

21 §

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Kuntayhtymä huolehtii maakunnassa tehtävistä, jotka on säädetty kunnalle tai kuntayhtymälle:

---

4) tartuntatautilaissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

18.

Laki

kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta (1704/2009) annetun lain 1 §:n 1 momentin 19 kohta, sellaisena kuin se on laissa 1294/2013, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan käyttökustannuksiin myönnettävään valtionosuuteen sellaisiin kuntien tehtäviin (*valtionosuustehtävä*), joista säädetään:

-----
19) tartuntatautilaissa (/);

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan lausumaehdotukset

1. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää viimeistään vuoden 2018 aikana lain vaikutuksia ulkomaalaisten hakeutumiseen Suomeen tartuntatautien hoitoon, tästä aiheutuvia kustannuksia sekä tartuntatautien hoidon alueellisen yhdenmukaisuuden toteutumista. Hallituksen tulee seurannan perusteella tarvittaessa antaa viipymättä esitys eduskunnalle lain-säädännön muuttamiseksi.*
2. *Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää viimeistään vuoden 2018 aikana tartuntatautien hoitoa saaneiden ulkomaalaisten henkilöiden nykyistä kattavamman rekisteröinnin tarpeen.*

Helsingissä 8.11.2016

Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Tuula Haatainen sd
varapuheenjohtaja Hannakaisa Heikkinen kesk
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Arja Juvonen ps
jäsen Niilo Keränen kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Sanna Lauslahti kok
jäsen Aino-Kaisa Pekonen vas
jäsen Veronica Rehn-Kivi r
jäsen Vesa-Matti Saarakkala ps
jäsen Sari Sarkomaa kok
varajäsen Hanna Kosonen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen

**Valiokunnan mietintö StVM 24/2016 vp
Vastalause**

VASTALAUSE

Perustelut

Tartuntatautilain kokonaisuudistus vastaa tartuntatautien torjunnan muuttuviin haasteisiin. Esi-tyksellä säädetään mahdollisuuksista torjua tartuntatauteja niin normaaleissa kuin poikkeustilan-teissakin. Laki selkeyttää viranomaisten toimintavastuita ja johtamista.

Valiokunnan mietintöön sisältyy kaksi lausumaehdotusta, joiden mukaan hallituksen tulee selvit-tää lain vaikutuksia hoitoon hakeutumiseen ja sen kustannuksia sekä tarve rekisteröidä nykyistä kattavammin hoitoa saaneet ulkomaalaiset. Asiantuntijakuulemisten perusteella emme pidä to-dennäköisenä, että tartuntatautilaki esitetyssä muodossaan toimisi erityisenä vetoimatekijänä ja että tämän lain pohjalta erityisesti pitäisi tehdä kyseisiä selvityksiä. Tästä syystä emme yhdy valiokunnan mietinnössä esitettyihin lausumiin. Mielestämme kyseisiin selvityksiin tarvittavat resurssit tulisi ennemmin käyttää esimerkiksi tartuntatautien ehkäisyn kehittämiseen.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan lausumaehdotukset hylätään.

Helsingissä 8.11.2016

Tuula Haatainen sd
Anneli Kiljunen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Veronica Rehn-Kivi r
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Aino-Kaisa Pekonen vas